

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RECEPCE DÍLA KARLA MAYE V ČECHÁCH V PRŮBĚHU 20. STOLETÍ

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Michal Bauer, Ph.D.

Autor práce: Jaroslav Maryška

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: I.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Husinec 10. května 2012

Děkuji panu Michaelu Petzelovi za zpřístupnění Karl-May-Archivu v Göttingenu a za možnost volného pohybu v něm.

Děkuji respondentům za ochotu vyznat se z obdivu ke Karlu Mayovi.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PaedDr. Michalu Bauerovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá německým spisovatelem Karlem Mayem, od jehož narození letos uplynulo 170 let. Zároveň také uplynulo 100 let od jeho úmrtí. Práce podává ucelený Mayův životopis, který je podrobněji zaměřený na první polovinu spisovatelova života. V druhé části se práce zabývá vztahem Karla Maye k českému prostředí, a to jak k Čechám, kde Karel May strávil při různých návštěvách několik týdnů svého života, tak k samotným Čechům, zejména k jeho českému nakladateli Josefu Richardu Vilímkovi mladšímu. Ve třetí, závěrečné části nám několik českých obdivovatelů Karla Maye prozradí, proč se jejich celoživotním koníčkem stal právě německý spisovatel.

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the German writer Karl May. This year, 170 years have passed since his birth and 100 years have passed since his death. The thesis gives out a comprehensive May's biography which aims at the first half of writer's life. The second part of the thesis deals with the relationship of Karl May to the Czech environment, both to Bohemia, where Karl May spent several weeks of his life on various visits, and to the Czechs themselves, especially to his Czech publisher Josef Richard Vilímek junior. In the third and final part of the thesis several Czech admirers of Karl May reveals why the German writer became their lifelong hobby.

OBSAH

Úvod.....	7
1. Životopis Karla Maye	8
2. Karel May a české prostředí.....	25
2.1 Vztah Karla Maye k Čechám.....	25
2.2 Vztah Karla Maye k Čechům.....	26
3. Vztah Čechů ke Karlu Mayovi.....	31
Závěr	46
Seznam literatury	48
Seznam příloh	49

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je osoba německého spisovatele Karla Maye a jeho vzájemný vztah s českým prostředím. Toto téma jsem si zvolil z toho důvodu, že se mu intenzivně věnuji již několik let, vlastním soukromý archiv Karla Maye a v neposlední řadě jsem členem německé Karl-May-Gesellschaft, tedy společnosti, která se stará o Mayův odkaz a vydává literaturu o něm. Již několik let jsem spoluorganizátorem českých setkání přátel Karla Maye, na kterých se každoročně schází několik desítek příznivců tohoto autora.

Ve své práci bych chtěl předložit skutečný spisovatelův životopis. Je paradoxem, že dílo Karla Maye, který je jedním z nejčtenějších spisovatelů pro mládež, zná u nás téměř každý, avšak o jeho životě se ví jen to, že byl ve vězení a své příběhy si vymyslel, i když tvrdil, že je sám prožil. Vzhledem k naprosté absenci odborné literatury, která by pojednávala o tomto problému, jsem nucen pracovat výhradně s německy psanými prameny a literaturou. Jejich studium mi bylo díky členství v již zmíněné společnosti umožněno v Karl-May-Archivu v Göttingenu. Pro aktualizaci životopisu použiji i několik citací ze spisovatelovy autobiografické práce, která vyšla v českém překladu ve dvacátých letech minulého století.

Vztah spisovatele Karla Maye k českému prostředí se pokusím demonstrovat na jeho vztahu k přednímu českému nakladateli Josefu Richardu Vilímkovi mladšímu. Ten byl za Mayova života jediným vydavatelem autorizovaných vydání jeho románů. Díky dochované vzájemné korespondenci obou pánů, která je uložena v Památníku národního písemnictví v Praze, lze dokumentovat jejich vztah v průběhu několika let.

Pro zdokumentování vztahu Čechů, nebo spíše českých příznivců Karla Maye, k němu a jeho dílu, jsem zvolil metodu orální historie. Vybral jsem si pětici respondentů, kteří se tímto spisovatel rovněž zabírají a jejichž životy Karel May nějakým způsobem ovlivnil. Chtěl bych se pokusit zjistit, jestli existuje nějaký správný věk na to, kdy číst mayovky a zdali je May skutečně pouze spisovatelem pro mládež. Dále pak, jestli jsou v Mayově díle nějaké styčné body, pro které jej vybraní dotazovaní obdivují a čtou. Mají-li recepce spisovatele Karla Maye v českém prostředí obsáhnout pokud možno co největší úsek 20. a počátek 21. století, musel jsem jednotlivé respondenty volit také podle jejich věku. Přičemž nejstarší response je úctyhodných devadesát let a naopak nejmladší response jen dvacetpět let.

1. Životopis Karla Maye

Málokterý německy píšící spisovatel byl za života a dlouho po smrti opředen tak protikladnými legendami jako Karel May. A podobně protichůdné jsou i názory na jeho tvorbu. Knihy došly entuziastických pochval, ale budily i závist, a ta vyvolávala pomlouvačné kampaně. Tvrdilo se, že prý jsou nacionalisticky jednobarevným škvárem zhoubného účinku. Jiní naproti tomu potvrzovali Mayovo velice humanistické naléhání. Kde je pravda?

Přibližně autentický, diferencovaný obraz k životu a dílu autora pochází teprve z nedávné doby. Stará akta, která byla uzavřena v archívech NDR, dodávají tolik dat a detailů, že lze Mayův život vyličit takřka bez mezer. Neboť Mayovo dílo a jeho biografie jsou spolu tak propleteny, jako sotva u jiného spisovatele. V proměnlivé formě se mnoho osobních prožitků promítlo do přibližně 50 000 stran rozsáhlého díla, často přemístěných do vymyšlených exotických míst, zahalených turbulentními, fantastickými událostmi.

Sociálně-demokratický Vorwärts napsal 19. prosince 1911, sice mírně ironicky, že nabízejí-li dobrodružné historky Karla Maye víc než sebrané hrdinské činy všech bohatýrů klasického a postklasického starověku, pak skutečné prožitky jejich autora byly mnohem skromnější a navíc rozhodně trpčeji. Ale tvrzení: "Já jsem skutečně Old Shatterhand!", přesto nelze odbýt jako kuriozitu. Posuňme je vědomě na začátek a budeme se jím podrobně zabývat, neboť motivy pro tuto identifikaci nám otevírají přístup k charakteru Karla Maye a poskytují nám pohledy do jeho myšlenkového světa.

Všechny určující kořeny jeho tvorby leží v prvních dvaatřiceti letech života. Špatné dětství, jehož sociální prostředí bylo vymezeno tradicemi, pokračovalo ještě horšími roky mládí. Ty vedly Karla Maye do propasti, z níž se mohl dostat ještě vlastní silou. Tyto těžké roky se jeví jako klíč k pochopení celého života. Bez temných míst v raných letech by sotva mohl Karel May rozvinout vrozenou fantazii do literárního měřítko. S jistotou by byl jen průměrným, dnes již zapomenutým spisovatelem.

Závistivci a političtí odpůrci zapletli Karla Maye ve stáří do řady procesů a operovali přitom s nejneuvěřitelnějšími pomluvami. Změnili například mladické prohřešky v násilnické zločiny. Tato ostouzení sice byla svého času všechna vyvrácena soudními jednáními, manipulovaná senzační prohlášení v tisku přesto nebyla korigována. Rozličné pověsti kolují dodnes.

Z 25. února roku 1842 chyběly do půlnoci dvě hodiny, když se v Ernstthalu narodil Karel Friedrich May. Je pátým dítětem dvaatřicetiletého tkalcovského tovaryše Heinricha Augusta Maye a jeho o sedm let mladší manželky Christiane Wilhelmine, rozené Weiseové. Ještě následovalo dalších devět sourozenců, ale ze čtrnácti dětí jich devět zemřelo už před svými druhými narozeninami, většinou hned v prvních týdnech života. Bída, ležící na předcích už desetiletí, se nijak této proletářské rodině nevyhnula.

V autobiografii podává Karel May názorný popis svého rodného domu, který patřil k nejstarším stavbám v Ernstthalu a zmínku o něm lze najít již v roce 1688. Byl „jen tři úzká okna široký a postavený celý ze dřeva, zato ale tři poschodí vysoký. Babička, otcova matka, obývala přízemí. V prvním patře bydleli rodiče s námi. Stál zde tkalcovský stav s kolovratem. Ve druhém patře jsme spali s kolonií myší a několika větších hlodavců. Dvůr byl přesně tak velký, že nás pět dětí se tam mohlo postavit bez toho, že bychom do sebe strkali“ (May, 1923, s. 15).

Spisovatel vypráví ještě další epizody, které se ale nemohly odehrávat v této budově, jak se on sám domnívá. Neboť malý Karel May, tehdy také ještě slepý, prožil ve svém rodném domě jen první tři roky života; dům je dnes Památkem Karla Maye. Již v dubnu 1845 je majetek, který kdysi matce připadl jako dědictví, prodán. Přinutily k tomu výdaje, spojené s domem, jakož i další finanční starosti. Rodina se stěhuje do podnájmu na západní straně ernstthalského Marktplatzu, nejdříve do domu vlevo a později vpravo vedle hostince U Města Glauchau. Tyto domy měly dvě a nikoliv tři patra a jsou spíše široké než úzké. Celý trakt padl za obět' ohni v roce 1898. Když Karel May zasadil vzpomínky na dětství do rodného domu, tak zde smísl zrnko pravdy s mnohým básněním.

Ve spisovatelově životě je nemnoho ztracených faktů, u nichž bychom byli odkázáni výlučně na autobiografické informace. Avšak z tohoto pramene například víme, že May krátce po narození velmi těžce onemocněl, ztratil zrak a churavěl celé čtyři roky. Byl to následek čistě místních poměrů, chudoby, hlouposti a zhoubné léčby. Lze pouze tušit, jaké okolnosti vzaly chlapci pro první čtyři roky zrak. Některé důvody jsou ale známy. V dubnu 1842, dva měsíce po Mayově narození, se již věští, že znovu nastane katastrofický rok. Neobvyklá horka a dlouhodobá sucha vedla v krušnohorském podhůří k extrémnímu nedostatku vody, a tím i k nehygienickým podmínkám. K dočasné ztrátě zraku tak mohla vést infekce.

Ale pravděpodobná se zdá být i další verze. Onoho času ještě enormně vysoká kojenecká úmrtnost nutila nábožensky založené rodiče - k nimž se počítali i manželé

Mayovi - neodkladně přinést novorozeně k první svátosti, neboť církev odpírala nepokřtěné dítě křesťansky pohřbít. Ve studeném ročním období, jak tehdy varovali lékaři, mohlo rychle přijít nachlazení, které vedlo k oslepnutí. Karel May je už den po narození nesen v ledově studeném únorovém počasí ke křtu.

Po skončení čtvrtého roku života mohlo lékařské umění sílu zraku obnovit. Mayova matka prý využila část výtěžku z prodeje domu, aby v roce 1845 navštěvovala šestiměsíční kurs porodní báby na Chirurgicko-lékařské akademii v zemském hlavním městě Drážďanech. Při této příležitosti vyprávěla řediteli institutu o osudech svého dítěte. Profesor Waldemar Greuser, jehož May ve své autobiografii připomíná, nato provádí zákrok, který vede k uzdravení.

V ohlédnutí na svůj život věnuje May matce relativně málo místa. Byla „*stále tichá, nekonečně pilná ... stále připravena obětovat se pro druhé*“ (May, 1923, s. 13). Laskavá a současně nezávazná slova, která naznačují, že vzájemné vztahy nebyly příliš vřelé. Tato varianta se pomalu vnucuje, když dojde k porovnání s písní na babičku z otcovy strany - Johannu Christiane Kretzschmarovou -, která zní všemi stránkami knihy v nadšeném uctívání: „*Celé dny jsem trávil nikoliv s rodiči, nýbrž s babičkou. Ona mi byla vším. Byla mým otcem, mojí matkou, mojí vychovatelkou, mým světlem, mým slunečním svitem, který chyběl mým očím. Všechno, co jsem v sobě zachytil, tělesného i duchovního, přišlo od ní*“ (May, 1923, s. 29).

Roky slepoty vyplňuje babička přemírou péče. Nechává ožít svět pohádek, které dítěti z paměti vypravuje. Přitom se rozvíjí jeho nevšedně bohatá fantazie. Vřelý vztah se upevnil, když se chlapec učil vidět. Pohádkové obrazy se táhnou ještě mnoha společnými hodinami, budou dítětem obměňovány, stále pestřeji vyzdobovány, a pak vynášeny na ernstthalské náměstí. Ze schodů jen několik kroků vzdáleného kostela Svatého Trinitata dělá dojem na své první posluchače. Jsou jimi děti ze sousedství, před nimiž Karel May předvádí svou vyhraněnou obrazotvornost.

V duševním vztahu působila babička na jeho vývoj nejhlubším a největším vlivem. A od ní také, jak prosvítá mezi řádky jeho autobiografie, přijímal první podněty, kdy umisťoval svá literární dějiště do exotických, zejména orientálních plání.

Nechceme nijak pochybovat o vypravěčském talentu pramáti, ale vyhlídka do širého světa se Karlu Mayovi otevřela jinde, totiž v domě ernstthalského kováře Christiana Friedricha Weißpfloga. Tento zcestovalý muž viděl kus světa a jistě bude o prožitcích informovat spíše ze silně dobrodružného než mravně idealizovaného pohledu. To se předpokládá, ačkoliv Mayovo svědectví tomu, zdá se, odporuje: „*A měl*

jsem kmotra, který se jako vandrovní tovaryš dostal ledaskam do širého světa. Ten mne rád brával za soumraku a ve svátky, kdy nepracoval, mezi kolena, aby mi a okolo sedícím chlapcům povídal o svých cestách a zážitcích. Byl to malý, slabý mužíček s bílými kudrnami, ale v našich očích ohromný vypravěč, pln překypující, navzdory stáří, spásné mladické radosti a lásky k lidem. Všechno, co vyprávěl, v nás dál žilo a působilo; měl osobité umění nechat své postavy říkat to, co pro nás bylo prospěšné a zaplétat do svých prožitků scény, které na nás působily neodolatelně poučně, podnětně či varovně. Naslouchali jsme bez dechu, a co u nás nedosáhl žádný přísný učitel, žádný trestající otec, to on dosáhl tak hravě lehce vyprávěním o svých vandrováních. Svůj poslední vandr už dávno skončil; já ale vyprávím na jeho místě dál, chci být svým čtenářům tím, čím mi byli moje babička a můj kmotr“ (May, 1923, s. 31).

Tyto řádky jsou Mayovým jediným přiznáním se ke kmotrovi. V autobiografii z roku 1910 pak na něho chybí jakýkoliv odkaz. Zde bude prezentována jen pohádková babička - jako bezedná studna. Čtenářům stejně jako odpůrcům bude ukazována jako prazdroj jeho tvorby. Ve vznešených duševních sférách není místo pro vandrovního tovaryše z tohoto světa; samotný obraz zcestovalého filantropa se nezdál být dost zářící.

Vystupuje-li ale chlapec ze svého pokoje nebo z pohádkové podesty kostelního schodiště, je všednodenní realita znovu přítomna. A na tomto drsném poli jsou dojmy, které vrývají do jeho psychického vývoje trvalé stopy. Vycházejí od otce, jehož charakter se těžkou prací a rodinu tížící nouzí stále více zatvrzoval. „*Uměl být takřka srdečný, přesto jsme i v nejjasnějších a nejmírnějších okamžicích měli pocit, že stojíme na vulkanické půdě a výbuch můžeme čekat každou chvíli. Pak jsme dostávali provazem tak dlouho, až už otec nemohl*“ (May, 1923, s. 14).

Karel May v autobiografii píše, že doba dětství a mládí, obecně datovaná ke čtrnáctému roku života, u něho skončila v pěti. Následující období nazývá "Žádné mládí." V této době, trvající jedno desetiletí, žije v oblasti permanentního napětí dvou protichůdných pólů, pendluje mezi babičkou a otcem, znejist'ován střídáním láskyplného hýčkání a despotického násilí. Následky se projeví v trvalé psychické poruše vývoje.

Když se Karel May později ohlíží na své první roky, které si pamatoval, pak ve všech vzpomínkách dominuje zlá nesnáz hladu: „*Nedostávalo se nám téměř všeho, co patří k výživě těla a k tělesné potřebě. V poledne jsme si vyprosili od našeho souseda, hostinského od »Města Glauchau«, slupky z brambor, abychom malé drobky, které na nich snad ještě zůstaly, upotřebili na hladovou polévku. Chodili jsme do Červeného*

mlýna a nechávali si dát několik hrstí moučného prachu a plev, abychom z toho udělali něco, co by se podobalo jídlu. Trhali jsme na rumišťích lebedu, na mezích hadí jazyk a z plotu divokou lociku, abychom je uvařili a naplnili jimi žaludek“ (May, 1923, s. 34).

Tkalcovské stavy ztichly a z nezaměstnaných tvoří koncem čtyřicátých let výjimku jen několik málo punčochářů. Ti nyní ovšem nevyrábí žádné punčochy, nýbrž rukavice - pohřební rukavičky, které nikdo nechce zesnulým i v této nuzné době upřít. Na těchto skromných možnostech výdělku se mohli účastnit někteří tkalci. I v domě Mayových byla znovu trocha práce. Matka, babička, malý Karel a jedna starší sestra sešívají z jednotlivých, na stávku pletených dílů tyto rukavice a na konci týdne mají vyděláno jedenáct, když hodně tak dvanáct nových grošů: *„Za to bylo za pět feniků sirupu z krmné řepy, namazaného na pět troníkových krajíčků; ty byly velmi svědomitě rozkouskovány a rozděleny. To byla odměna za uplynulý a současně povzbuzení pro nadcházející týden“* (May, 1923, s. 35).

Po revoluci v osmačtyřicátém je situace domácích tkalců stejně beznadějná jako před ní. Mayův otec hledá stejně jako mnoho jiných zoufalců stéblo slámy, kterého by se mohl zachytit, aby v sociálním žebříčku nespadol ještě hlouběji. Spekuloval v obchodu s holuby, brzy ale žalostně ztroskotal. Nyní mu zůstala jen ctižádost, aby se děti jednou mohly mít lépe. Se vší mocí otcovské přísnosti chce jediného syna vychovat ve vysoce vzdělaného muže. Základní látku národní školy, kterou nabízela ernstthalská Rectoratsschule a kterou chlapec hravě zvládl, tomuto cíli nestačila.

V chrámovém pěveckém sboru chlapců malý Karel už brzy vyniká svým dobře znějícím hlasem. Kantor Strauch, bydlící v bezprostředním sousedství Mayových, rozeznal hudební nadání dítěte a dává mu hodiny varhan, klavíru a houslí. Otec May se ale s touto podporou talentu nespokojil. Shání všude knihy nebo si je půjčuje: staré modlitební knížky od faráře, početní slabikář od rektora, naučné traktáty, z nichž dítě nerozumělo ani slovu, starý zeměpisný foliant o více než 500 stranách. Chaotická míchanice bez výběru, již si chlapec musí vtoukat do hlavy a z velké části i opisovat. Po vyučování sedí většinou nad svými sešity až do noci. Otec prosazuje své ctižádostivé plány s neúprosnou přísností, a když bylo potřeba, i ranami. Přání, trochu si pohrát a zadovážet si, se dítě už nikdy neodvážilo vyslovit.

To, co Karel May později sám uznal jako "velké psychologické zlo", zanechalo doživotní následky. Otcovskou chybnou výchovu nemohla vyrovnat ani matka, ani babička. V rozhodujících letech, kdy se trvale tvoří obraz osobnosti, zůstává nakonec dospívající Karel osamělý. Stále více se stahuje do vnitřního klamného světa. Díky své

fantazii si odříkané tužby naplňuje v - částečně groteskní - ideály. Osamělost vede k nejistotě a ke komplexům méněcennosti, jakož i k nekonečnému úsilí uniknout z těchto pout. Jak ještě uvidíme, dokazuje to mnoho životních zastavení. Pokusy o kompenzaci pak často dosti zastiňuje tragika.

V posledním období školní doby se drezúra stupňuje. S přepsanými knihami nevidí otec ještě svůj cíl dosažen. Kalich dětského utrpení musí být vychutnán až do hořkého dna. Bude požadovat samostudium latiny, k tomu u rektora "vystěhovalecké angličtiny" a nakonec ještě privátní hodiny francouzštiny. Proti všem legendám, které dodnes kolují o Mayových jazykových znalostech, zůstávají výsledky nuzné. Nikdy se nedostal dál než ke skromné slovní zásobě začátečníka. Co později v dílech dělalo dojem slovníku cizích jazyků, za to vděčí jen obratnému užívání příruček.

Vysvědčení z Rectoratsschule dává dobrá znamení - "Vědy II, Mravní chování I" -, ale velký sen dítěte o gymnáziu a následném studiu medicíny se rychle rozplynul. Při co největší spořivosti, která pod čarou vychází, lze umožnit seminární studium. Nový cíl pro povolání je tedy učitel národní školy.

Od podzimu 1856 patří k žákům Učitelského semináře knížete Schönburga ve Waldenburgu. Takové roky učení a života jako ve Waldenburgu se svojí absolutní nepoetičností jsou účinným prostředkem, jak otupit vlastní myšlení a zadusit rostoucí duševní vzlet hned v zárodku. Karel May už ale žije příliš hluboko ve svém vysněném světě, než aby jeho, už pozoruhodně vyhraněná, fantazie mohla utrpět škody. Naopak. Suchý seminář tento vývoj upevňuje: „*Také zde jsem osaměl, a sice víc, mnohem více, než doma. A zde ve třídě jsem byl ještě víc cizincem, než jsem jím byl tam*“ (May, 1923, s. 69). Přispívá k tomu jeho vědomostní zmatek, vtlučený otcovými výprasky: spolužáci se nerozvážné přemoudřelosti vysmívají. Ve volných hodinách v semináři nahrazuje chybějící lidské kontakty prvními literárními pokusy. Ačkoliv pro to - kromě vlastních poukazů - ve svém líčení nepředkládá žádný doklad, zdá se to být hodnověrné; stejně tak tvrzení, že jako šestnáctiletý napsal svoji první indiánskou povídku a poslal ji do Gartenlaube, blahé paměti nejznámější a nejrozšířenější rodinný list. Od vydavatele Ernsta Keila mu ale přišlo odmítnutí a rada, aby to zkusil snad za čtyři či pět let ještě jednou s novým příběhem.

Jistou kompenzací waldenburského nedostatku radosti a přátel přinášejí prázdninové dny v Ernstthalu, přinejmenším v roce 1858, kdy Karel May pobývá u své první mladické lásky. Pak ale bude vzdálenost ke stejně staré Anně Preßlerové nekonečně dlouhá. Šestnáctiletá dívka to s věrností nebere nijak zvlášť vážně a musí se

svým dalším ctitelem, s nímž čeká dítě, nechat odvést k oltáři. Tak přináší rok 1858 Karlu Mayovi hned dvě prohry a zůstává vlastně jen otázkou času, kdy se při jeho labilním psychickém stavu vybijí vnitřní napětí a přivolá novou pohromu. K tomu dochází v listopadu 1859, když se, coby pravidelná týdenní služba, stará o osvětlování tříd svíčkami.

Vánoce se blíží a doma asi nebude žádné slavnostní osvětlení, neboť chybí peníze. Nyní chce Karel May přinést pomoc a předvést rodičům a sestrám, že i nemajetný seminarista může být zářícím pomocníkem v nouzi. Bude za to dostatečně obdivován! Doufá. Ale přání se zhatilo. Šest svíček, ukrytých v kufru, je odhaleno.

Díky neúčasti na pobožnosti, která se přihodila již před třičtvrtě rokem, a i několika stížnostem, se z události stane případ, který proběhne všemi instancemi až na drážďanské Ministerstvo kultury a veřejného vyučování. Z pěti možných stupňů trestů je koncem ledna 1860 uložen ten nejtvrdší: úplné vyloučení ze semináře.

Nejméně o měsíc později žádá Karel May královské ministerstvo o audienci, ujišťuje o upřímné lítosti a vypovídá, že co se týká svíček, nebyla nikterak vůle ke zpronevěře, nýbrž to byla nedbalá liknavost. Občas mu radili jiné povolání, avšak zalíbení v učitelském povolání je tak velké, že by se ho nemohl vzdát. Ernstthalský farář Carl Hermann Schmidt rovněž píše na úřady a žádá ministerstvo, zda by nemohlo laskavě dovolit znovuvstoupení do učitelského semináře. Prosby jsou vyslyšeny a žádosti se vyhovuje. Mezi červnem 1860 a zářím 1861 může Karel May ukončit vzdělání na učitelském semináři v Plauen s predikátem II.

Tím získává status "kandidáta školského úřadu" s vyhlídkou na roční plat asi 175 tolarů. Otevírá-li tento skrovný příjem sotva prostory osobním potřebám, pak budou tuhými předpisy o chování dodatečně ještě omezeny. Musí se pravidelně účastnit bohoslužeb, vést po všech stránkách bezvadný způsob života, přijmout určené místo a mnohé další. Toto tříbení má trvat dva roky. Po takzvané zkoušce výběrové způsobilosti pak může dostat trvalé jmenování učitelem s nepatrně volnějším reglementem.

Dne 7. října 1861 nastupuje Karel May službu jako pomocný učitel ve IV. třídě chudinské školy v Glauchau. Vzdělávací zařízení tohoto typu vznikala od konce 17. století v mnoha městech s více než 5 000 obyvateli. Po dvou týdnech školské služby je Karel May okamžitě propuštěn. Uchází se o volné místo učitele v tovární škole dvou přádelen v Altchemnitz a od začátku listopadu může znovu vyučovat. Mayovy vzpomínky na oněch několik týdnů učitelování v tovární škole překrývá osobní katastrofa.

Podle smlouvy dojednané ubytování má May v pokoji účetního, jemuž se vnucené rozdělení příbytku zřejmě nelíbilo. Přesto ale tento muž půjčuje svému novému spolubydlícímu staré kapesní hodinky, které May používá při školních hodinách a po nich denně stále znovu věší na určený hřebík ve zdi - až do posledního školního dne před vánočními svátky roku 1861.

Toho dne si May po konci školy ušetřil půlhodinovou cestu do bytu a jede vlakem do Ernstthalu; začíná své první prázdniny jako učitel. Hodinky veze bezstarostně s sebou a kromě toho i dýmku a cigaretovou špičku - skromné vlastnictví účetního, s nímž se mladý učitel chce trochu renomovat před svými rodiči a sestrami: hleďte, jak daleko jsem to už dotáhl! Altchemnitzský písař z přádelny věc vidí zcela jinak. Tuší vhodnou příležitost, jak se nepohodlného spolubydlícího zbavit. Obratem činí oznámení pro krádež. Policejní aparát se dává do pohybu, a když Karel May hraje v hohensteinském hostinci Tři labutě kulečník, je zatčen.

V následujících týdnech a měsících není k zaknihování nic z boží spravedlnosti, místo toho velmi mnoho z pozemské nespravedlnosti. Justiční mlýny melou pomalu, zato ale znamenitě důkladně. S neúprosnou tvrdostí bude dvacetiletý May protažen soudními i školskými úřady soukolím paragrafů. Na konci je zničená existence. Žádná prosba o milost nemůže osud odvrátit. 26. prosince 1861 žádá Mayův otec u chemnitzské superintendatury o zastání. Věří, jak píše, že jeho syn vzal hodinky jen s sebou, aby je používal během vánočních prázdnin a potom je znovu dovezl na místo jejich určení. To, jako všechny další petice, zůstává bez jakéhokoliv úspěchu. Nerozvážný a vlastně banální poklesek přichází před chemnitzský soud. Karel May je odsouzen k šesti týdnům vězení za "neoprávněné používání cizích věcí". Trest si odpykává v chemnitzském vězení od 8. září do 20. října 1862. O měsíc později naposledy žádá o znovupřijetí do školské služby, načež saskokrálovská ministerská byrokracie dělá krátký proces, odnímá seminární vysvědčení a dne 20. června 1863 nařizuje vyškrtnutí ze seznamu kandidátů školské služby: zákaz výkonu povolání na celý život! Všechny plody mnohaletého vzdělávání při hladu se zdají být zmařeny.

Mnoho let po dramatu s hodinkami Karel May tvrdí, že poprvé jako dvacetiletý, tedy v měsících po vazbě, pobýval v Severní Americe. Tak prý tam cestoval okolo let 1862/63 celý rok, také do indiánských oblastí, v dark and bloody grounds a v Yellowstonském parku. Pracoval prý jako domácí učitel a své peníze si vydělával při stavbě železnice, během plavby jako topič a později novinář. Na této rané cestě měl prožít nejméně dobrou část dobrodružství, kterou v roce 1893 líčí v prvním svazku

trilogie *Vinnetou*.

28. února 1865 přibyl Karel May do lipského předměstí Gohlis a pronajal si pokoj v Möckernschen StraÙe. Plánuje nový podnik, protože sotva postačující výtěžky z prodeje oděvů se rozplynuly. Když bude 20. března nabízet inzerát v Leipziger Tageblatt und Anzeiger "slušnému pánovi" dobře zařízený pokoj na Thomaskirchhof 12, bere toto druhé přístřeší k zakrytí svého úmyslu. To se nachází v budově s ústřední lékárnou vedle Thomasova kostela, v přízemí. Nájemníci, paní Bayerové, se May představuje jako rytec Hermes.

O něco později vyhledává obchod známého kožešníka Friedricha Erlera na Brühl, vybírá si kožich a žádá, aby mu bylo zboží přineseno do jeho bytu na Thomaskirchhofu: jeho jméno prý je Hermes. Sledujeme-li řeckou mytologii, pak se May prezentuje jako bůh zlodějů. Zřejmě zanechal v kožešnickém krámu vznešený dojem, neboť šéfův syn zakázku obstarává osobně. Doručiteli pak May vysvětluje, že chce jen předvést pěkný kus majitelům domu; ten pak marně čeká na návrat svého zákazníka a na zaplacení. Následuje oznámení na policii. Mezitím May získal nicnetušící paní Bayerovou, která mu měla následujícího dne proměnit v zastavárně kožich za hotové peníze. Tam už ale o případu vědí. Byl přivolán kožešník Erler a ten zboží identifikoval jako svůj majetek. May zřejmě zdálky zastavárnu pozoruje a postřehl, že věc neprobíhá podle jeho plánu. Každopádně se v domluvený čas neobjevuje u paní Bayerové, aby si vyzvedl předpokládané peníze. Policisté tam na cizince čekali marně.

May vyčkával pět dní; ale místo aby od patrně prasklého podniku upustil, hledal nanovo, jak přijít k penězům. V této lehkovážnosti se ukazuje Mayův charakteristický rys, který mu přivolal osud ještě při mnoha jiných příležitostech. May pověřuje nosiče zavazadel jménem Carl Heinrich Müller, aby u nedobrovolné přechovávačky pátral po výtěžku. Obě osoby hru prokoukly a jsou pobouřeny. Paní neodkladně spěchá na policii, zatímco muž běží na dohodnuté místo do Rosenthalu: chce strážce pořádku předejít a cizince sám zatknout. Dochází ke rvačce, neboť May se vehementně brání, ale dva dorazivší policisté ho přemohou.

Podezřelý je 26. března převezen fiakrem na lipský policejní úřad a tam vyslechnut. Do protokolu udává, že se jmenuje Carl Friedrich May, domovsky příslušný v Ernstthalu a je tamtéž učitelem. V následujících obsáhlých doznáních se přiznává též k podvodům v Penigu a Chemnitzi. Karel May dostává odměnu, stanovenou saským zákoníkem, vyměřenu v plné výši. Okresní soud veletržního města ho 8. června 1865

odsoudil pro několikanásobný podvod v Lipsku ke čtyřem letům a jednomu měsíci trestnice. Dne 14. června 1865 musí trest nastoupit na zámek Osterstein ve Zwickau, který byl na tento ústav přestavěn.

Vězeň číslo 171, Karel May, je nejdříve zaměstnán v písárně - a neobstojí. Jako koželuh pak už nezavdává k výtkám žádné příčiny. Po asi půldruhém roce postupuje ze druhé do první nápravné skupiny a o něco později je přeložen na nové místo; stává se písařem inspektora. Na vlastní přání je umístěn v samostatné cele, přesto ale není už tak sám jako dříve. Spolupráce s jedním úředníkem - jmenuje se Karl August Krell – má na Maye, zdá se, příznivý vliv. Za dobré chování je mu odpuštěno plných osm měsíců. Dne 2. listopadu 1868 je Karel May znovu na svobodě.

Dne 29. března 1869 se objevuje u kramáře Reimanna ve Wiederau nedaleko Mittweidy policejní poručík von Wolframsdorf z Lipska a vysvětluje, že musí prohledat pokladnu. Zabavuje jeden desetitolar a několik stříbrných mincí, prý jako falešné peníze; kromě toho zkonfiskuje kapesní hodinky, jako údajně kradené. Majitele obchodu vyzve, aby jej doprovodil do Chemnitz, kde se má konat výslech. Tam jej informuje, aby nejdříve zůstal v hostinci. Po hodinách čekání se kramář ptá na strážnici, kdy už to konečně bude. O plánovaném výslechu tu vědí právě tak málo, jako o policejním poručíkovi Wolframsdorfovi.

Dva dny nato je May - nyní jako příslušník tajné policie - znovu v pátrání po falešných penězích. Příští oběť, provaznický mistr Krause z Ponitz při Meeranu, se ale nedá jen tak lehce tahat za nos. Tak má tajný policista s nepohodlným "vězněm" trápení a po cestě do Crimmitschau, kde se má výslech konat tentokrát, se chce muže rychle zbavit. Pod záminkou, že musí vykonat svoji tělesnou potřebu, zašel za křoví a odtud pak utekl přes pole. Záhy ponitzský provazník, který byl ošizen o několik tolarů, poznal, že ho napálil podvodník a zůstává na místě. May od sebe odhazuje peníze, vytahuje nenabitý revolver a může uniknout. Na útěku ztratil malý kousek kartonu se jménem "Julius Metzner, Oberlungwitz"; zda úmyslně či nedopatřením, není známo. Jméno malé Oberlungwitze ihned přivedlo úřady na sousední větší Ernstthal, od něhož leží Wiederau stejně daleko jako Ponitz. Saské četnictvo už tuší, kdo si zde hrál na falešného policistu. Už příští týden, 17. dubna, dává mittweidský státní návladní Ephraim Taube v pátracích listech na vědomí, že z činu je podezřelý May, protože je po něm vyhlášeno pátrání.

Dne 31. května 1869 se May zastavuje v hostinci v Limbachu, v prázdném lokále strčí do tašky pět biliárových koulí a zmizí. O tři dny později vyvádí z jedné stáje

v Bräunsdorfu koně, jede do Remse a potom do Höckendorfu u Meeranu, kde zvíře nabízí řezníkovi za mizerných 15 tolarů. Ještě než dostal peníze, objevil se pronásledovatel. Jezdec utekl pěšky a unikl.

Obyvatel Algersdorfu našel 4. ledna 1870 na půdě svého domu polovyladovělého tuláka. C. a k. četníci, kteří ho zatýkají, slyší fantastickou historku: jmenuje se Albin Wadenbach, prý 22 roků starý a majitel plantáží v Orby na západoindickém ostrově Martinik.

Saští úředníci si od c. a k. instancí vyžádali bližší informace a po krátké výměně dopisů je Mayova identita zjištěna. V polovině března dochází k předání a 13. dubna 1870 vyslovuje okresní soud v Mittweidě rozsudek: obžalovanému je pro přímou krádež, mimořádnou krádež a podvod, se zřetelem na jeho recidivu, uvalen trest káznice v trvání 4 let. Nutno dodat, že May se ke všem obviněním přiznal.

Doba od 3. května 1870 do 2. května 1874, kterou May musí odpykávat v káznici ve Waldheimu jako káranec č. 402, se pro něho stane peklem. Zde pojem progresivní, pro výkon trestu obvyklý, znamená v praxi pravý opak: nadměrná tvrdost jako odstrašování a od počátku odplata, která bývala nepatrně zmírněna teprve na konci. V propouštěcích materiálech, vyhotovených 2. května 1874, mu lékař osvědčí: "Poněkud oslabený, jinak práce schopný." Při vyplňování propouštěcího dotazníku, ve kterém se ho ptali na další plány, uvedl, že se hodlá vystěhovat do Ameriky. Uplynou však ještě téměř tři a půl desetiletí, než dojde k první a jediné cestě na tento kontinent.

Vedle matky, která stále pracovala jako porodní asistentka, mu z mnohých počátečních těžkostí pomůže především Christiane Wilhelmine Schöneová. Je to ta ze tří sester, k níž má nejvřelejší vztah a která, jak se zdá, také nejspíš může přispět; její manžel pracuje jako řezník a obchodník s dobyt看em. Oba švagři jsou rovněž ve velmi dobré shodě. Když Karel May později bydlí v Drážďanech a do Ernstthalu jezdí na návštěvy, většinou pobývá u sestry. Švagr Schöne funguje na jeho první svatbě jako svatební svědek. Kromě toho žil tento muž pár let v USA - pro Maye tedy naprosto zajímavý zdroj informací.

Waldheimské roky Maye změnil y a ještě více ho uzavřely od vnějšího světa. S prací u nakladatele Münchmeyera se sice jeho literárním ambicím nabízí reálné možnosti, duševní rovnováha tím ale ještě není získána zpět, ještě nezahnal stíny minulosti. S tímto břemenem se musí vnitřně vyrovnat. Svůj vysněný svět přitom May neopouští ani na krok - naopak. Jeho kontury jsou stále ostřejší a kontrastnější. V následujících pětadvaceti letech vyprojektuje fiktivní kosmos, který nabízí vše a v

kterém si splní to, co mu realita odepřela.

Nejvíce prací vydal May především v časopisech či jiných periodicky vycházejících publikacích. Nezřídka pak nabízel jejich vydání ještě dalším listům - v původní verzi nebo v přepracované variantě. Velká část Mayových časopiseckých příspěvků později nachází místo v jeho románech. Mnoho textů ještě jednou přepracuje, aby je pak vložil do velkého rámcového děje. Z příspěvku *Vzpomínky z cest* například utvoří v roce 1890 první kapitolu *Pokladu ve Stříbrném jezeře*. Již v roce 1879 tvoří část nejprvnějšího knižního vydání *Na Divokém Západě* a roku 1893 z ní vznikl úsek druhého svazku trilogie *Vinnetou, rudý gentleman*. Ta se stane Mayovým nejznámějším dílem a ve všech vydáních po roce 1904 se jmenuje prostě *Vinnetou*.

V polovině roku 1876 poznal ve svém rodišti právě dvacetiletou Emmu Linu Pollmerovou, která v jeho dalším životě sehraje osudovou roli. V srpnu 1880 pak oficiálně začíná manželství, které skončí po dvaadvaceti letech, v lednu 1903, nepřátelským rozvodem.

Mayův velký orientální a balkánský cyklus *Giölgeda padišhanün* vychází v letech 1881 - 1888 v katolickém rodinném listu *Deutschen Hausschatz*, nakladatele Pusteta. Do roku 1898 v tomto časopise následují další cestovní romány, odehrávající se mimo jiné v Severní a Jižní Americe, v Africe, Persii a ve smyšlených zemích. Všechna tato publikování dopomohla Mayovi k literárnímu vzestupu; na konci osmdesátých let je již známým spisovatelem. Největší zájem věnuje islámu. V románech z Orientu častěji cituje z koránu nebo prokazuje nepřímé znalosti. Tak líčí povinnosti muslimů provádět pětkrát denně rituální modlitbu či příkázání k pouti do Mekky. Zajímavosti o islámu šíří May jako žádný druhý německý spisovatel své doby.

Pustet snad platí pravidelně, jak slíbil, ale protože kapacita jeho časopisu je omezená, ne zrovna bohatě. Během minulých osmnácti měsíců nevynesla dychtivost po Mayovi víc než 1 840 marek. Finanční stránka tedy přispívá rozhodujícím způsobem k tomu, že May svoluje a sedá si za stůl se svým bývalým zaměstnavatelem Münchmeyerem. Je dojednán román ve 100 dodavatelských sešitech po 24 stránkách s nákladem 20 000 výtisků, poté mají všechna práva připadnout zpět autorovi. Za každý sešit zaplatí Münchmeyer honorář ve výši 35 marek. Tyto podmínky jsou dohodnuty ústně, bez písemného kontraktu. Honorář 35 marek je zpočátku dokonce o 15 marek menší oproti stejnému rozsahu textu v časopise *Deutschen Hausschatz*. Celkově je ale nyní naděje na 3 500 marek, pro něž May po svých dosavadních zkušenostech musí rozpočítat pracovní čas na asi 12 měsíců, což v porovnání s regensburgskými honoráři

znamená ztrojnásobení jeho ročního příjmu.

Z tohoto pohledu se zdá 3 500 marek jako značná suma, člověk musí jen poněkud počítat s procenty, aby posoudil, do čeho se spisovatel tímto obchodem skutečně pustil. Při ceně 10 feniků za sešit přináší každé pokračování při nákladu 20 000 výtisků nakladateli celkový příjem 2 000 marek. Autorův podíl při 35 markách tedy činí celkem 1,75 procenta. Ale nakladatel se ani jednou nedrží domluvené výše nákladu. V nesmírné hrabivosti tiskne dál; firma nakonec má se všemi pokračováními obrát okolo pěti miliónů marek. Samotný zisk je při odečtení všech nákladů více než nadprůměrný. Honoráře, vyplacené Karlu Mayovi - přesně 3 815 marek, neboť román nakonec obsahoval 109 sešitů - odpovídaly jen něco přes 0,07 procenta celkových příjmů. Již krátce po domluvě s Münchmeyerem, od listopadu 1882, vychází týdně jeden až dva sešity s titulem *Lesní růžička aneb pronásledování kolem zeměkoule. Velký román odhalující lidskou společnost od kapitána Ramóna Díaze de la Escosury*. Svě jméno May skryl za zvukný pseudonym. Nechce být spojován s nechvalně známým kolportážním obchodem.

Románem *Lesní růžička* opustil May vyšlapané cesty kolportáže oné doby, která vesměs chtěla čtenářům, tísněným starostmi všedních dní, vsugerovat, jak je jejich život navzdory všemu šťastný. Toto dílo se zmocnilo přízně čtenářů jako jistě žádný druhý kolportážní román na konci 19. století. Během asi dvaceti let mohlo Münchmeyerovo nakladatelství prodat 500 000 exemplářů.

Začátkem dubna 1883 se manželé Mayovi stěhují do najatého bytu na předměstí Blasewitz.

Plných pět let se nechal May připoutávat k Münchmeyerovi, napsal v této době pět románů, jejichž rozsah tvoří bezmála polovinu jeho celkového díla. Převáděno na stránkovou sazbu knižního formátu, který později používal nakladatel Fehsenfeld, a který pak převzalo nakladatelství Karl-May-Verlag, dodal přes 24 000 tiskových stran – kvantitativní výkon, který tvrdě ležel na hranici fyzických možností. Že za takových podmínek nevzniklo dílo vysoké literárně-estetické úrovně - forma kolportáže k tomu navíc vymezila velmi skromná měřítká a hranice - je pochopitelné.

Osud svedl Maye rovněž s nakladatelem Spemannem, který připravoval vydávání ilustrovaných chlapeckých novin. Dostaly jméno *Der Gute Kamerad*. První číslo vychází 8. ledna 1887 a na straně 1 začíná Mayovým příběhem *Syn lovce medvědů*.

V časopise *Der Gute Kamerad* uveřejnil Karel May do roku 1897 celkem osm dalších

příběhů, z toho pět přesahuje rozsah plného ročníku. Především jsou tu ale tři další severoamerické příběhy - *Poklad ve Stříbrném jezeře* (1890/91), *Petrolejový princ* (1893/94) a *Černý mustang* (1896/97), které společně se *Synem lovce medvědů* patří k tomu nejlepšímu, co May vytvořil. Právem jsou počítány ke klasickým dílům dobrodružné literatury.

K důvodům takového hodnocení mimo jiné patří jasné dějové koncepce. Bylo-li Karlu Mayovi občas vyčítáno, že jeho postavy jsou budovány příliš staticky, bez charakterového vývoje, pak je to přece právě jeho nezaměnitelný rys, který byl receptem na úspěch. Objevení se Old Shatterhanda, Vinnetoua, Hobbles Franka, Sama Hawkense či dalších osob na scéně dává jisté signály pro další průběh děje, probouzí očekávání a vsugerovává čtenáři pocit, že se sám účastní děje. Pražský měsíčník *Naši mládež* v roce 1888 uveřejňuje ve všech dvanácti číslech český překlad *Lovce medvědů*. Pro Maye není rozhodující skromný, předem vyplacený honorář 200 marek, nýbrž skutečnost, že je od tohoto titulu tak rychle k dispozici cizojazyčné vydání.

K osudovému setkání došlo 17. listopadu 1891, kdy Karla Maye navštívil Friedrich Ernst Fehsenfeld. Hned při tomto prvním setkání byla podepsána smlouva mezi autorem a nakladatelem. Fehsenfeld se zavázal vydat cestovní romány, které vyšly v Hausschatz a dalších časopisech. Roku 1893 následuje nejslavnější autorovo dílo - trilogie *Vinnetou, rudý gentleman*. Měl by to být etnograficko-novelistický mistrovský kus, po kterém sáhnou statisíce rukou. Velký zneuznaný národ vylíčený v jediné osobě Vinnetoua. Předsevzetí, postavit s Vinnetouem Indiánům trvalý literární monument, se pak více než zdařilo. Ne statisíce rukou, nýbrž milióny a milióny po celém světě od té doby po *Vinnetouovi* sáhly. Jméno Vinnetou se stalo přímo synonymem pro Indiány.

Po *Vinnetouovi* úspěch dál stoupal. Do roku 1894 se přidalo pět nových "fehsefeldovských titulů", rok nato se prodalo přes 60 000 svazků *Sebraných cestovních románů*, roku 1896 vykazuje roční bilance 150 000 prodaných exemplářů, úhrnný náklad se vyšplhal na 400 000. Byl zahájen bezpříkladný úspěch. Čtenáři pocházejí ze všech tříd a vrstev.

Svět se od Fehsenfeldovy návštěvy změnil. Palisádový plot s železnými ostny zmizel a Karel May vstoupil do světa veřejnosti. Karel May, doktor filosofie - jak se publikum dozvídá – tvrdí, že je skutečně Old Shatterhand, resp. Kara ben Nemsí. Vše, a ještě mnohem více, prožil na vlastní kůži. Tak to jde dál půl desetiletí; tóny jsou bizarnější a pronikavější, působí stále podivněji.

Začátkem roku 1898 je Karel May pozván do rakouské metropole k přijetí v

arcivévodských komnatách a k jeho partnerům v dopisování se počítá ctěné panstvo. Od počátku devadesátých let se ve více městech spojují nadšení čtenáři do Klubů Karla Maye. Dne 22. června 1899 nabádá St. Pöltner Zeitung děti vážených abonentů, aby se při denní pobožnosti též pomodlily za cesty Dr. Maye a za jeho šťastný návrat domů.

Od 14. ledna 1896 bydlí Mayova rodina v radebeulské Kirchstraße č. 5. May koncem roku 1895 získal za 37 300 marek nově postavenou stavbu a krátce po nastěhování zlatá písmena z daleka viditelně ohlašují: Villa "Shatterhand". Více než padesát let nenaplněné touhy po náklonnosti, přátelství a lásce jakož i po uznání občanskou společností vyhnalo nyní Maye z izolace a vnitřní uzavřenosti k této přepjaté okázalosti. Je otázka, zda ve své fabulace věřil sám May. Říká se, že během práce hlasitě s postavami své fantazie hovořil, smál se s nimi a při tragických obrazech, například při Vinnetouově smrti, musel pro slzy přestat psát.

Dne 13. března 1899 píše May Fehsenfeldovi, že pojedje do Arábie k hádžímu Halefovi Omarovi. Pět dní nato vstupuje Karel May v Port Saidu poprvé na mimoevropskou půdu. 14. dubna si na půl druhého měsíce pronajímá pokoj v káhirském hotelu Bavaria. Konfrontace světa snů se skutečností vede nevyhnutelně ke konfliktu. Jeho svět snů, fundament jeho dosavadní spisovatelské existence, se více a více rozpadá. Zápisy v deníku a hromady pohlednic dokládají vnitřní neklid. Celé stohy pohlednic odesílá známým a novinovým redakcím, jen 6. listopadu 1899 je to stovka kusů. Prager Tagblatt a dortmundská Tremonia dostaly z Cejlonu sérii pohlednic s báchorkami ve staré verzi. Prý sem přišel mezi lovce lidí, kteří chtěli lovit nevolníky pro Jižní Afriku, a přitom objevil bohaté, rozsáhlé naleziště zlata. 31. července 1900 přijíždějí zpět do Radebeulu.

Dne 3. června 1899 ve Frankfurter Zeitung stojí to, co už vlastně bylo dávno zřejmé: Nevěří se, že autor vylíčená dobrodružství prožil. Podnět k tomu dala zpráva v Bayerischer Courier, že Mayova díla byla vyloučena z některých středoškolských knihoven, neboť jeho fantazie je prý pro mládež příliš nebezpečná. May se o útocích dozvídá v srpnu 1899 ze zaslaných novin. Sepisuje dlouhou odpověď, v níž vyzvedává, že se za jeho díly musí vidět vyšší smysl a že píše pro čtenáře, kteří touží po vnitřním klidu. K otázce, zda to všechno prožil, se vyjadřuje nejasně.

Dne 14. ledna 1903 končí nešťastné manželství a Karel a Emma Mayovi jsou rozvedeni. Dne 4. března nabyl rozsudek právní moci. 30. března 1903 se 61 letý Karel May žení podruhé. S 39 letou Klárou Plöhnovou, vdovou po svém příteli.

Posledních deset let Mayova života je naplněno neustálými pomlouvačnými

kampaněmi, které mají jediný cíl – diskreditovat úspěšného autora. V Sachsenstimme 11. září 1904 vychází článek pod trojnásobným titulkem: "Více světla na Karla Maye./ 160 000 marek spisovatelových příjmů./ Proslulý drážďanský kolportážní spisovatel." Novináři vytahují na světlo Mayovy dřívější tresty, které nepatřičně zveličují. Jedinou možností, jak očistit své jméno, bylo podávání trestních oznámení za nactiutrhaní.

Neustálá štvance ze strany tisku a mnoho procesů začaly podkopávat Mayovo zdraví. Ze zdravotních důvodů se už nemohl dostavit k poslednímu soudnímu stání. Byly patrné první příznaky omrzelosti životem. Dne 8. března 1908 sepisuje testament: jeho majetek a práva na díla zdědí žena Klára - kromě malé renty, kterou stanovil oběma svým sestrám. Po manželčině smrti má vše připadnout dobročinné nadaci.

Na podzim téhož roku využívá bezpochyby poslední šanci svého života, aby navštívil kontinent, který po mnoho let zaměstnával jeho fantazii. Odjezd proběhl bez velkých příprav. Beztak to má být jen krátký výlet z tísně všedních dnů. Když přistává Große Kurfürst společnosti Bremer Lloyd 16. září 1908 v New Yorku, stojí nyní už šestašedesátiletý Karel May poprvé vlastníma nohama na severoamerické půdě.

Celé týdny navštěvuje společně s ženou Klárou muzea a další pozoruhodnosti mezi Brooklynem, Broadwayí a Bronxem. Dále odjíždí do Albany a Buffala, kde tráví čas prohlídkami pamětihodností ve městech a krátkými výlety do okolí. Od posledních zářijových dní do 5. října bydlí Mayovi v luxusním hotelu Clifton House na kanadské straně Niagarských vodopádů.

Krátká odbočka vedla do rezervace Tuscarorů. V nuzných stanech z kůry zde žijí přesně čtyři stovky těchto kdysi tak hrdých Irokézů. U vchodu do jednoho z příbytků se May fotografuje společně s jedním vousatým mužem v roztrženém oděvu a se šlemi, který vůbec nevypadá jako Indián, a přece to měl být náčelník. "May u tuscarorských Indiánů," stojí pod fotografií Klářiným rukopisem, aby bylo známo: skutečně u Indiánů byl.

Jako kdysi z Orientu jdou i nyní do vlasti hory pohlednic. Jsou to ponejvíce vlastní, Klárou pořízené snímky, které dává hned na místě tisknout ve vysokém počtu a opatřovat příslušnými popisy. Na pohlednicích se Karel May často tváří velmi zaraženě a pozorovatel není rozpačitý o nic méně, když ho na některých obrázcích vidí s tak netypicky působícími Indiány nebo na snímku ve člunu na písčné pláži daleko od vody. Od Niagarských vodopádů jeli Mayovi 5. října do Lawrence v Massachusetts, kde strávili několik klidných týdnů v domě lékaře Pfefferkorna, pocházejícího z Hohenstein-Ernstthalu. Pak cestovali na palubě Kronprincessin Cecilie do Londýna a začátkem

prosince 1908 jsou znovu v Radebeulu.

V roce 1910 připravuje knižní vydání *Vinnetoua*, *svazek IV* a uzavírá *Můj život a snažení*. S *Merhameh* vychází poslední vyprávění, které kdy napsal. Alegorický příběh, zveřejněný v *Eichsfelder Marienkalender*, končí zvoláním: "Budiž mír! Budiž mír!" Těmito slovy završil Karel May své vypravěčské dílo.

Po zápalu plic, který Maye upoutal přes Vánoce 1910 na lůžko, následuje několikátýdenní neuróza. V květnu a červnu 1911 pobývá v lázních v Jáchymově, potom odjíždí, opět doprovázen ženou Klárou, k ozdravnému pobytu do Tyrol.

Život umírajícímu spisovateli připravil ještě jeden, poslední a potěšitelný vrchol. Na jaře 1912 zve Akademický svaz pro literaturu a hudbu ve Vídni Karla Maye k přednášce. Tato organizace, založená teprve v roce 1908, ale už velmi vážená, chce poskytnout pódium studentům, zajímajícím se o umění, a zasazuje se za nové umělecké proudy, ležící mimo etablované umělecké činnosti.

V pátek, 22. března 1912, v 19:30 hodin, vstupuje Karel May na tribunu. Den nato některé noviny píší o nejméně 2 000 posluchačích, zatímco jiné zmiňují přes 3 000 osob. V každém případě je sál plný k prasknutí, řečníka vítá bouřlivý potlesk.

Vzhůru do říše ušlechtilých lidí se nazývá téma, které Karel May vysvětluje jako cíl svého života a staví jako úkol celého lidstva. Líčí svůj původ a svízelnou cestu, na níž se vypracoval z hloubek svého mládí. Přicházejí na výčitky, jimž se musel v minulých letech bránit, May jmenuje tři cesty, které vedou k ušlechtilému lidství: věda, umění a náboženství. Věda přináší poznání; umění přináší odhalení; náboženství přináší spasení. Opakovaně se vyznává jako křesťan a vyzývá - jako už tak často - k celosvětové toleranci. Zejména od spoluobčanů židovského původu lidstvo mnoho převzalo: "Nikdy nemůžeme být dost vděční!" Dvě a půl hodiny dlouhá přednáška vyvrcholila slovy, že hovoří jako člověk, který neusiluje o nic jiného než jen o jediný, velký pozemský cíl: A mír na Zemi! Karel May je oslaven dlouho neustávajícími ovacemi, které pokračovaly ještě mimo sál - bylo to loučení navždy.

Do Radebeulu se vrací trochu nachlazen a s lehkou horečkou, ještě vyburcován nadšeným přijetím ve Vídni. V sobotu, 30. března asi ve 20:00 hodin, zemřel Karel May na srdeční mrtvici.

2. Karel May a české prostředí

2.1 Vztah Karla Maye k Čechám

Blízkost Karla Maye k českému prostoru byla předurčena místem jeho narození. Spisovatelovo rodiště leží jen padesát kilometrů od českých hranic. Lze se tedy domnívat, že May při svých mládežnických cestách zavítal i na českou stranu Krušných hor. Ostatně popis putování se spolužákem Carpiem z knihy *Vánoce* tuto variantu jasně potvrzuje.

První prokazatelný Mayův pobyt v Čechách se datuje do přelomu let 1869/70, kdy se přes půl roku ukrýval před saskými policisty v okolí Děčína. Nakonec byl objeven a dopaden 4. ledna 1870 v Algersdorfu, nynějších Valkeřicích, které leží několik málo kilometrů od Děčína.

Našemu území se May nevyhnul ani v pozdějších letech, kdy si osobně dojednával podmínky vydávání jeho knih (detailně o jeho vztahu s nakladatelem J. R. Vilímkem viz níže). Navíc Praha, jako zásadně důležité město Rakouska-Uherska, která měla navíc nezanedbatelný počet německy mluvících obyvatel, patřila cílům jeho velkého přednáškového turné v letech 1897 a 1898, na němž May vystupoval jako hlavní hrdina svých knih. Praha, Mnichov a Vídeň byly vnímány jako bašty obdivovatelů Mayovy dobrodružné literatury. Pohlednice posílané Mayem z orientální cesty na přelomu století nesly často adresu *Prager Tageblatt, Prag, Austria*. Odbyt těchto pohlednic, které zpodobňovaly spisovatele jako Kara ben Nemsího, byl opravdu masivní.

Když v roce 1897 hledal May klidné a zdravé prospěšné prostředí, ve kterém by mohl tvořit, vypravil se do českého pohraničí. Konkrétně do obce Brná nedaleko Ústí nad Labem. Ubytoval se i s manželkou Emmou v penzionu Srdíčko. Zde pak napsal podstatnou část své knihy *Vánoce*. Dnes můžeme v tomto penzionu vidět pamětní desku, jež připomíná návštěvu známého spisovatele.

Poslední delší návštěvu Čech si Karel May odbyl téměř na samém sklonku života. Spolu s druhou manželkou a služebnou se stali jedněmi z prvních hostů nově otevřených lázní v Jáchymově. Od 11. května do 17. června 1911 využíval zdejší koupele a inhalace v rámci ozdravné lázeňské kúry. Avšak jeho soudními procesy zmoženému nervovému systému místní radonové procedury příliš neprosperovaly. Ačkoli manželka Klára v dopisech svým známým hlásila zázračné účinky, stěžoval si May na

silnou únavu a neschopnost soustředit se na zamýšlenou tvorbu. Není se však příliš čemu divit, neboť zdejší lázeňství bylo na samém počátku a tehdejší nové léčebné postupy nejspíš ještě nevycházely z dostatečně zjištěné radioaktivity a vědecky podloženého dopadu jednotlivých dávek i délky celkové terapie. Během pobytu uskutečňoval May také výlety po přilehlém okolí. Kolem Jáchymova dnes vede sedmikilometrová vycházková stezka Karla Maye.

2.2 Vztah Karla Maye k Čechům

První Mayovou zkušeností se vztahem k Čechům budiž fakt, že jeden ze starších, tematicky blízkých autorů, kterého sám May několikrát označil za svůj vzor, byl jistý Charles Sealsfield (1793-1864). Tento dobrodružným životem v Americe posedlý spisovatel byl po své smrti identifikován jako Karl Anton Postl, rodák z Popic u Znojma. Jeho román s indiánskou tematikou *Tokeah aneb Bílá růže*, který vyšel v roce 1829, byl Mayovou oblíbenou knihou a v Německu patří k žánrové klasice.

Nejdůležitějším Čechem v Mayově životě byl nakladatel Josef Richard Vilímek mladší (1860-1938). Ten Maye etabloval na český knižní trh jako hvězdu devadesátých let 19. století. Díky dochované vzájemné korespondenci si můžeme jejich vztah přiblížit velmi detailně. První mayovkou, která ve Vilímkově nakladatelství vyšla a která je zároveň prvním překladem Karla Maye do češtiny, byl *Syn lovce medvědův*, který vycházel během roku 1888 ve dvanácti pokračováních v časopise *Naší mládeži*. O rok později následoval *Duch Llana estacada*, opět v časopiseckém vydání. Oba tituly provázal velký čtenářský zájem. Proto byly roku 1890 (resp. 1895) vydány knižně. Vilímek se navíc rozhodl, že bude ve vydávání mayovek pokračovat. Chtěl však, aby jeho vydání byla autorizovaná, k čemuž potřeboval autorův souhlas. Spojil se tedy s Mayem a pozval jej do Prahy.

May pozvání přijal a na jaře roku 1898 se s Vilímkem setkal ve středním traktu tiskárenské budovy ve Spálené ulici číslo 13. Při srdečném přijetí se nakladatel vyznával ze svého obdivu k autorovi a jeho knihám. Ujišťoval Maye, že si jej cení stejně jako Verna, a že hodlá jeho dílo vydat souborně, nejprve v sešitech a později ve svazcích. S tím neměl May problém, ten se objevil, až když přišla na řadu výše honoráře. Z předběžné kalkulace, kterou si nechal Vilímek připravit, vycházel Mayův honorář na 150 říšských marek za svazek. S takovouto výší honoráře byl May krajně

nespokojen, jelikož při nákladu dvou a půl tisíc výtisků a při ceně dvě zlaté za výtisk činil jeho honorář pouhé jedno procento. Mayovo pohoršení nechalo Vilímka klidným, neboť věděl, že na jeho straně je zákon. Seznámil Maye se zněním rakouského autorského zákona z roku 1895, podle něhož měl zahraniční autor ochrannou lhůtu tři let na to, aby v Rakousku-Uhersku uplatnil svá práva. Nakladatel Fehsenfeld z Freiburgu začal Mayovy knihy vydávat v roce 1892. V praxi to znamenalo, že by do tří let od tohoto knižního vydání, tedy do roku 1895, musel v Čechách vyjít překlad Mayových knih, aby si tím zajistil jejich právní ochranu. To se však nestalo, a tak Mayovy knihy nebyly zákonem chráněny.

Vilímkovi však na Mayově souhlasu velmi záleželo, neboť autorizované vydání mělo vyšší cenu, proto spisovateli nabídl alespoň takovouto částku. May si vzal čas na rozmyšlenou s tím, že se o věci poradí se svým právníkem a dá nakladateli brzy na srozuměnou.

May byl znechucen. Český nakladatel vypadal jako gentleman, ale suma, kterou mu nabízel, mu připadala neadekvátní. Nevěděl, zdali má nabídku přijmout, či odmítnout. V takovém případě by však za česká vydání svých knih nemusel dostat vůbec nic. Zvolil tedy taktiku mlčení a na nakladatellovy urgencye na odpověď nereagoval. May nakonec odpověděl až na čtvrtý Vilímkův dopis, přičemž požadoval navýšení honoráře na 200 marek za svazek při nákladu 5 000 výtisků. Nakladatel souhlasil s vyšším honorářem, nechtěl však přistoupit na podmínku maximální výše nákladu. Napsal proto Mayovi další dopis s tím, že očekává odpověď do tří dnů. Odpověď nedorazila, načež 10. září 1898 vyšel první sešit románu *Pouští*. Vilímek tím rezignoval na autorův souhlas. Nejenže dal celému cyklu nový název – *Po stopě zlého činu*, který vymyslela manželka překladatele Gutha Jarkovského, ale navíc změnil i jméno a národnost hlavní postavy. Karu ben Nemsiho vystřídal Francouz Kara ben Han. První sešit díla byl rozebrán téměř okamžitě. Po čtrnácti dnech vyšel druhý sešit se stejným úspěchem.

May měl však v Praze své pozorovatele, jež ho pravidelně informovali o Vilímkových aktivitách. Jakmile se dozvěděl, že Vilímek začal s velkým úspěchem vydávat jeho román, přijel do Prahy. První krok, který May v Praze podnikl, svědčí nejen o tom, že uměl psychologicky zhodnotit slabiny svého protivníka, ale že měl také dobrý smysl pro svou osobní reklamu. Zamluvil si celou jednu stranu deníku *Bohemia*, na níž otiskl provolání, které nemohlo nikomu uniknout.

„Ke svému největšímu údivu dověděl jsem se zde v Praze, že nakladatelství Jos. R. Vilímka začalo vydávat český překlad, nebo lépe řečeno české zpracování mých cestopisných knih. Oznamuje to veřejně vylepenými plakáty a proto jsem nucen právě tak veřejně připojit k tomu několik svých poznámek. Pan Vilímek byl svého času tak neskonalé laskav, že mně nabídl za souhlas s jeho vydáním honorář čtyř feniků za výtisk – při svém názoru na spisovatelskou čest považoval jsem ovšem za nemožné tuto almužnu přijmout, a musel jsem mu své svolení odepřít. Jeho opětovná pohrůžka, že nesvolím-li, bude mé knihy česky vydávat i proti mé vůli, uskutečnila se, jak nyní vidím způsobem, kterého musím velice litovat. Zdá se totiž, že pan Vilímek mé knihy nevydává v českém překladu, nýbrž ve zpracování a v úpravě, které v ničem nedbají ideových a mravních cílů, jež já ve svých knihách sleduji, a mé originály jsou tak měněny a přistříhovány, že z nich vznikají pravé „strašidelné romány“.

Okolnost, že v tomto mnou neautorizovaném překladu, který mi byl ze směrodatných míst označen jako paskvil, překřtil pan Vilímek mne a mé arabské jméno kara ben Nemsí na francouzské Ben Han, svědčí o strachu, který bych já na jeho místě nepocítil, neboť patrně lépe než on znám poctivost čtenářů, s nimiž počítá. A proto jsem přesvědčen, že jeho výpočet nepřinese očekávaný výsledek, neboť každý slušný, spravedlivě smýšlející čtenář nepřijme svou duševní potravu od nakladatele, který bezohledně sklízí na cizích polích a trhá mi ze stromu ovoce mých více než čtyřicetiletých cest a zkušeností, aniž by za to poskytl přiměřenou náhradu. Na obranu svých práv a za nedotknutelnost etického charakteru svých knih postavím se všemi silami a dovolávám se ochrany literární i knihkupecké morálky a poctivosti, při čemž jsem přesvědčen, že žádný redaktor neodmítne mou prosbu, aby těmto řádkům dopřál místo na stranách svého listu“ (Bohemia, 14. 10. 1898, s. 16).

Nakladatel Vilímek se ještě téhož dne, kdy Mayův útok v *Bohemii* vyšel, sešel se svým advokátem Dr. Leopoldem Katzem. Oba dospěli k závěru, že musí celou záležitost co nejrychleji urovnat. Nechtěli čekat, až se spor přenesení do jiných listů a dostane se tak do širších čtenářských vrstev. May dobře věděl, že český nakladatel jej ve své reklamě obdařuje nadšenými literárními epitety a oslavnými chvalozpěvy. Bylo tedy nepravděpodobné, že by mu současně veřejně odporoval; byl by tím sám proti sobě.

Karel May byl v Praze pouze týden od 12. do 20. října. Až na místě jej napadlo zařadit tuto návštěvu Prahy do svého spisovatelského turné. Význam besed se čtenáři pochopil mnohem dříve, než se tato forma styku autora s veřejností stala obvyklou.

V besedách vystupoval bez nejmenších rozpaků jako baron Prášil a často udivoval posluchače příhodami, které by jen stěží snesly otištění. Avšak v přímém kontaktu se spisovatelem je okouzlení posluchači brali zcela vážně. Jedné z těchto večerních besed se zúčastnil i nakladatel Vilímek. Lze se jen domnívat, zda to bylo opojením úspěšnou spisovatelovou přednáškou, domluvami Vilímkova advokáta, či snad hrozbou konfliktu, jež Vilímka nakonec přiměly, aby po několikerém jednání přistoupil na Mayovy podmínky. Dne 18. října 1898 se May znovu objevil ve Vilímkově písárně ve Spálené ulici, aby dojednal závěrečné podmínky dohody. Jednání se kromě Vilímka a Maye zúčastnil i Dr. Leopold Katz a jeho koncipista Eduard Hejda.

„Mezi nakladatelstvím Jos. R. Vilímka v Praze a spisovatelem Dr. Karlem Mayem v Radebeulu-Drážďanech byla dnes uzavřena následující smlouva:

- 1. Dr. Karel May přenechává výše uvedenému nakladatelství výhradní práva k českému překladu těch svých děl, která v německé řeči vyšla nákladem F. S. Fehsenfelda ve Freiburgu (Breisgau) a to do roku 1898.*
- 2. Nakladatelství je povinno vydat každou jednotlivou knihu pod týmž, doslovně přeloženým titulem, jaký má německý originál. Prvních šest svazků bude mít nadto souborný společný název „Po stopě zlého činu.“ Pan Vilímek se zavazuje, že na obsahu těchto knih nezmění a nedá změnit nic, co by autor mohl považovat za škodlivé intencím svého díla. Zvláště musí být dbáno, aby překlad byl literárně a jazykově dobrý a v žádném případě nesmí být přikročeno k přepracování. Měnit jména osob není přípustno. Z těchto příčin zruší nakladatelství Jos. R. Vilímek zatím již bez povolení spisovatele vydaný překlad knihy „Pouští“ a stáhne zpět knihkupcům a odběratelům doposud vydané sešity. Stažení bude provedeno tím způsobem, že každý kupec prvních dvou sešitů díla obdrží od nakladatelství první dva sešity nového překladu a to bezplatně. Na místo vyobrazení Francouze Ben Hana bude zařazeno vyobrazení Kara ben Nemsho a to počínaje druhým svazkem díla.*
- 3. Podle vzájemné dohody bude překlad vydán jednak v sešitech, jednak ve vydání knižním.*
- 4. Překlady vyjdou v jednom nákladu ve výši pět tisíc výtisků, avšak nakladatelství Jos. R. Vilímek má právo první tři sešity sešitového vydání tisknout v počtu vyšším, aby se jim dostalo nutného většího rozšíření. Naproti tomu je Dr. Karel May oprávněn přesvědčit se kdykoli osobně nebo prostřednictvím osoby, kterou*

k tomu zplnomocní, že ujednaný náklad nepřekročil stanovený počet a to nahlédnutím do příslušných obchodních knih firmy Jos. R. Vilímek.

- 5. Nakladatelství Jos. R. Vilímek zaplatí za náklad pěti tisíc výtisků každého jednotlivého svazku německého originálu, pokud bude vydán v českém překladu, spisovateli Dr. Karlu Mayovi honorář 300,- Mk, pravím tři sta marek, a za každý další tisíc výtisků nad náklad 5000, zaplatí Dr. Karlu Mayovi honorář 60,- Mk, pravím šedesát marek, a to napřed zároveň s vyjádřením, že s překladem bylo započato. Za nyní zahájený překlad prvních šesti svazků původního vydání obdržel Dr. Karl May honorář za první vydání, tj. 1800,- Mk, pravím jeden tisíc osm set říšských marek při podpisu této smlouvy, takže Dr. Karel May správný příjem této částky per 1800,- Mk tímto pro pořádek potvrzuje.*
- 6. Dr. Karel May se zavazuje, že žádnému jinému nakladateli a vůbec nikomu neudělí autorizaci k českému překladu těch svých děl, k nimž by již byl dal své svolení firmě Jos. R. Vilímek.*
- 7. Pokud by některá ze smluvních stran jednala proti některému ze smluvně ujednaných bodů, stává se celá tato smlouva ihned neplatnou a nutno ji považovat za neexistující. Jinak může být zrušena jen za vzájemného souhlasu.*

Praha, 18. října 1898“ (Moravec, 2006, s. 43 – 44).

Tím skončil boj mezi spisovatelem Karlem Mayem a nakladatelem J. R. Vilímkem o české vydání Mayových knih. Pro Maye to bylo nesporné vítězství. Přinutil nakladatele, aby stáhl již rozpracované dílo, zajistil si řádný překlad svého díla a přiměl Vilímka k placení honoráře podle počtu výtisků, ačkoliv podle zákona na něj neměl žádné právo. Z Vilímkem původně nabízených 150,- marek stoupl přitom honorář na dvojnásobek.

3. Vztah Čechů ke Karlu Mayovi

doc. PhDr. Libuše Kubů, CSc., 90 let

Začalo to v čase, kdy jsem dozrávala do věku malé školačky. Byla to doba třicátých let 20. století, tedy doba 1. republiky. Můj tatínek byl jmenován řídícím učitelem obecné školy v Kondraci pod Bláníkem. Jako student učitelského ústavu (UÚ) byl císařem pánem povolán jako nedobrovolný, tzv. jednoroční dobrovolník, takže poslední ročník UÚ pak musel dokončovat až po válce. Kromě svého "řidicování" byl samozřejmě ještě obecním knihovníkem, vedl ochotnické divadlo atd. Zkrátka běžné povinnosti venkovského učitele.

Když začala vycházet sešitová vydání spisů Karla Maye, zakoupil je do knihovny a nechal je svázat. Tehdy to vlastně začalo. Mohlo by se to možná nazvat "rodovým prokletím", neboť četbě Karla Maye tatínek okamžitě a naprosto propadl a pak celá naše rodina. Své prožitky si nenechával pro sebe, a tak nám (mně, mamince, mladší sestře) občas večer před usínáním četl úryvky z jeho románů, hlavně z putování *Ve stínu padišáha* a z *Pokladu na stříbrném jezeře*. Samozřejmě, že nám vyprávěl i pohádky. Kantoři za první republiky museli umět dětem vyprávět - a oni to uměli!

Plynně číst jsem se naučila už v první třídě obecné školy, a tak jsem se k Mayovým spisům dostala velice brzy. Už v deseti letech jsem měla Maye přečteného, ovšem jen to, co zatím bylo v obecní knihovně. Mayovo vyprávění o indiánech mě také zaujalo, ale sidi Kara Ben Nemsí byl pro mě bezkonkurenční. Po prvním přečtení všech osmi dílů *Ve stínu padišáha* jsem začala znova od začátku - a tak to šlo čas od času až do - vlastně dodnes.

Pokusím se naznačit, v čem bylo (a dodnes vlastně je) Mayovo vyprávění pro mě přitažlivé a proč mi dávalo pocit určitého duševního obohacení.

Děj románu začíná vpádem do Halefovy kontroverzní otázky: „A je to skutečně pravda, sidi, že chceš zůstat d'aurem, nevěřícím, který je horší než pes, protivnější nežli krysa, která žere jenom shnilé věci?“ Co všechno je v této otázce obsaženo! Žádné zdlouhavé popisné úvody. Čtenář okamžitě vpadne in medias res a už je lapen.

A právě živý, dynamický dialog je jedním z typických jazykových prostředků Mayova umění vyprávět. Řekla bych, že prostředkem nejnápadnějším, nejpůsobivějším, neboť vzbuzuje žádané napětí. Podvědomě jsem to vnímala už od prvního přečtení

tohoto napínavého příběhu a už jako školačka jsem nabyla dojmu, že knížka je zajímavá, napínavá, když tam lidi hodně mluví.

I stalo se, že já, žákyně prvního ročníku měšťanské školy ve Vlašimi, jsem při zadání slohového úkolu "Vánoce u nás" (tak nějak znělo zadání) použila mimo prvků popisných také přímé řeči. A to bylo špatně. Pan učitel mi tvrdě vytkl, že jsem to neměla dělat. A já drze na to. "Ale vždyť spisovatelé tak píší!" A on na to: "Ale ty nejsi spisovatel!"

Tahle jeho věta mi dodnes zní v uších. Dnes ovšem vím, že on za ten odsuzující posudek tak docela nemohl. Tehdy se oficiálně hlásal požadavek, aby žáci psali jednoduše, stručně, aby ve slohových úkolech bylo co nejméně pravopisných chyb a aby zápis byl úhledný! Krasopis byl jedním z povinných vyučovacích předmětů.

Pan učitel mě samozřejmě nepřesvědčil, ale přinutil mě zamyslet se nad faktem, proč mě a ostatní čtenáře baví číst knížky, kde se hodně mluví. Pak jsem na to přišla. Stránky, na nichž je hodně přímé řeči, se čtou rychleji a jsou také opticky přehlednější. Kde se nemluví, stránky jakoby celé splývají, děj se zdá méně napínavý. Tohle je, prosím, úvaha žákyně, ne dospělé a poučené osoby. Věc je přece jen poněkud složitější. Jako středoškolská a později vysokoškolská pedagožka jsem tomuto problému věnovala hodně času.

Mayovo líčení příběhů v reálných zeměpisných krajinách mě přimělo, abych vzala do ruky atlas a hledala a hledala a taky nalézala. Kdybych tak jednou měla tolik peněz (a nebyla válka), abych se mohla do těch úžasných, nádherných, divokých, nepoznaných krajů podívat. Život mě naučil, že když člověk nejen chce, ale hlavně pro to něco udělá, sny se mohou splnit. Mně se splnily. Ovšem až za mnoho let, ale splnily. Poznala jsem krajinu u Šotu el Džerídu, památky kolem Nilu, řadu nádherných míst v Turecku (Istanbul je po Praze nejkrásnější město na světě), Balkán - jen ty albánské Škipetary jsem už nestihla a Arábie, Mekka a Medina už navždy zůstanou jen tím snem.

Zeměpisné reálie načerpané z Karla Maye, a potom i z dalších autorů dobrodružné literatury, se mi pak velice hodily v primě gymnázia v Benešově u Prahy. Náš pan profesor Korselt, vyučující zeměpis a dějepis, naprosto samozřejmě předpokládal, že my, primáni, severní Afriku, Balkán a Malou Asii po stránce zeměpisné ovládáme. Běda tomu, kdo neznal Mayovy romány! Četba Mayových románů mě pak logicky navedla k četbě autorů, jako byli například Jules Verne, Alexander Dumas st., Richard Hallibarton, Daniel Defoe a jiní.

Nedá mi, abych se alespoň stručně nezmínila o takzvaných "hláškách". Jsou velice oblíbené, obzvláště ty, které jsou spojeny s nějakou komickou situací (například: Adéla ještě nevečeřela; Hujer se odstěhoval do Humpolce). V naší rodině se také - už tenkrát! - vyskytly, ovšem inspirované Karlem Mayem. Jednu Vám řeknu: Halef se sidim sedí v holubníku plného prašného guana a tajně naslouchají, jak nepřátelé sedící v místnosti pod holubníkem kují proti nim pikle. Halef se rozkýchá a chatrný strop pod nimi se zřítí dolů. Halef zděšen volá: „Sidi, ó Mohamede, bořím se!!!“ A tak Karel May obohatil náš rodinný slovník.

Celý ten bohatě se rozvíjející příběh je často konfrontován s náboženskou ideologií: islám contra křesťanství. Autor samozřejmě straní křesťanství, ale nenásilně. V románu *Ve stínu padišáha* mě velice iritovalo postavení ženy v islámské společnosti a také názor islamistů na nevěřící (tedy ty ostatní - d'aury). Islámská představa nebe a pekla mi připadala velice naivní, vhodná spíše do nějakých pohádek. Můj prvotní dojem na islám se přenesl až do časů dospělosti. Ale informací bylo všeobecně velice málo. Už jako gymnazistka bych bývala uvítala jakýkoliv zdroj poznatků, ale nebyla příležitost se k nim dostat. Mezitím problémy s islámskými státy začaly pomalu narůstat a pro mě Mayův román najednou nabyl na aktuálnosti.

Roku 1972 konečně vyšel novodobý český překlad Koránu autora Ivana Hrbka s vynikajícím podrobným poznámkovým aparátem. Korán jsem, hlavně díky Mayovi, přečetla celý se vším všudy a důkladně si ho opoznámkovala, protože mi bylo jasné, že ho vezmu do ruky častěji. Celou Bibli, Starý i Nový zákon, už jsem samozřejmě měla dávno prostudovanou, a tak jsem nyní mohla srovnávat. Znalost myšlenek a příkazů Mohamedových je v dnešní hektické době více než potřebná. Abychom lépe poznávali - a nepodceňovali!

May suše nepoučuje. Místa a k nim se vážící zajímavé historické události jsou vlastně důležité kulisy k dějům, jež líčí. Toto spojení je pro čtenáře velice důležité a já jsem tohoto poznání pak často využívala ve své praxi učitelské, například ve výuce stylistiky a nebo v průvodcovské praxi. Pro ilustraci příklad, přítelkyně, majitelka malé cestovní kanceláře, pořádala v devadesátých letech několikadenní autobusový zájezd zaměstnanců jedné stavební firmy z Karlových Varů do Istanbulu a požádala mě, abych ho průvodcovala. Taková příležitost se neodmítá! A tak jsem opět přečetla *Ve stínu padišáha* a vypsala si řadu důležitých poznámek, neboť během naší předlouhé cesty do Turecka jsem hodlala využít tohoto času ke sdělování užitečných poznatků ze zeměpisu,

historie a islámu. Kromě toho jsem už Turecko, a tedy i Istanbul navštívila s Čedokem, takže jsem mohla být hodně konkrétní. Pozornost posluchačů byla opravdu mimořádná.

Nemohu se nezmínit o tom, jaký výchovný vliv má četba Mayových děl na vnímavou dětskou duši. I já jsem jím byla velice ovlivněna. Autor líčí průběh dějů tak, aby byl čtenář v neustálé, nenápadné konfrontaci boje dobra se zlem a aby obojí správně chápal.

MVDr. Jan Koten, 52 let

K mayovkám jsem se dostal ve věku asi šesti let, kdy jsem poprvé viděl film *Vinnetou - Poslední výstřel*. Téměř okamžitě jsem mu propadl, i když nemohu říci, v čem byla příčina, zda to byl děj a jeho myšlenky, nebo spíš vnější atributy filmu. Pravděpodobně všechno dohromady. Od filmu už byl jen krůček ke knize. Velmi dobře si pamatuji na své první čtení knihy *Vinnetou*. Vůbec se mi nelíbila, protože byla jiná než film - na scéně byl jakýsi Rattler, zlosyn Santer se objevil až na konci, jen Sam Hawken a jeho repliky mi připomínaly ten krásný, barevný film. Nicméně jsem přečetl všechny tři díly (May dokáže upoutat) a později k nim přidal i další knihy, které tehdy byly na trhu.

Co se mi na tom líbí? Těžká odpověď. V dospělosti člověk jistě rozpozná kvality i slabá místa mayovek. Určitě jsou to popisy míst a krajin, které patří k nejlepším. Většina dialogů, jsou svižné, melodické, mají své kouzlo. Celkově je Mayův sloh (zvláště v českých překladech nakladatelství SNDK, Albatros a Olympia) tím, co dokáže čtenáře okouzlit. Ale jsem sběratel - to už není o "líbí - nelíbí". To už je o poutu a posedlosti, které nelze rozumově zdůvodnit.

Karel May, jeho knihy a filmy podle nich natočené, mi v první řadě daly spoustu radosti a vnitřního uspokojení. Díky nim jsem poznal mnoho přátel u nás i v německy mluvících zemích a setkal se s herci a lidmi od filmu, se kterými bych se jinak asi nikdy nesešel. Bohužel mi také daly poznat některé nepěkné lidské vlastnosti, ale to je v životě lidí normální, ani se nemusí věnovat mayovkám nebo čemukoliv jinému. Určitě mi daly schopnost poznat dobré od zlého, upřímné od pokryteckého. Díky mayovkám nejsem rasista, nepachtím se po penězích (jen do výše životních potřeb), cením si přátelství. Jedním slovem - měl jsem v životě hodně dobrých kantorů a učitelů, ale Karel May patří k těm nejlepším.

Nevím, co konkrétního mi vzal. Asi bych přečetl hodně jiných knih, ale nemyslím, že by mě učinily spokojenějším. Asi bych měl jiného koníčka, ale pochybuji, že by mi dal více radosti. To vše je relativní - každý koníček něco málo vezme, třeba tím, že když nic jiného, tak zabere volný čas, který by člověk mohl věnovat něčemu jinému. Je důležité, aby ztráty nebyly vyšší než přínosy.

Když jsem se začal v 90. letech minulého století intenzivně a aktivně zabývat Karlem Mayem, hodně lidí se mi smálo. Po dvaceti letech už se nesmějí. Zpočátku jsem jen chtěl doplnit, později zkompletovat jeho dílo. Po vstupu do Společnosti Karla Maye se mi otevřely další obzory a možnosti. Když jsem viděl, jak je May přijímán v Německu (přírozeně, je to jejich národní spisovatel), začal jsem s přáteli pomalu pracovat na napravení jeho obrazu u nás. Naším cílem je, aby u nás dosáhl stejné vážnosti, jaké požívá ve své vlasti. V uplynulých letech jsme uspořádali pět výstav o životě a díle Karla Maye, z toho jednu v Sokolově u příležitosti odhalení pamětní desky na památku Mayova pobytu zde.

Budoucnost Karla Maye nevidím černě. Ano, bude se muset o své místo na slunci poprat, jako všechno a všichni, ale věřím, že v jeho knihách, textech a myšlenkách je dost síly, aby přežil. Není módní záležitostí, lidé ho čtou už více než sto let, a to je pádný důvod k víře, že ho dalších sto let číst budou. Náklady sice nebudou dosahovat horentních výší, ale vycházet bude. Hodně také záleží na tom, jak budou knihy vypraveny, aby své čtenáře přilákaly.

Závěrem chci říci, že Maye nesrovnávám s jinými autory. Nevidím k tomu důvod. Zabývám se tím, co mě těší, naplňuje a uspokojuje. Nerozhlížím se, je-li někde něco lepšího nebo horšího, zároveň taky nikomu netvrdím, že Karel May a jeho dílo je tím nejlepším, čím se člověk může zabývat. Sbírám tyto knihy a pracuji s nimi jen a jen pro vlastní potěšení. S nikým nesoutěžím, netrápí mě, zda něco do sbírky získám nebo ne. Život sám přináší spousty vzrušení a stresů, proto nechci, aby mi zasahovaly i do tohoto světa. Jakékoliv srovnávání by k tomu přispělo.

Mgr. Jan Policer, 40 let

Svět, který Karel May stvořil svou fantazií a vnitřním životem, mne okouznil a bavil od chvíle, kdy jsem se začel do první mayovky. I dnes po letech se rád vracím k jeho příběhům. Jím vymyšlená dobrodružství mne stále baví a naplňují, třebaže už vím,

jak skončí, a i přestože můj pohled není už pohledem všemu věřícího dítěte, ale je v něm realismus dospělosti a snad i trocha nostalgie. Karla Maye spisovatele, autora povídek, románů, básní, divadelních her i hudebních skladeb obdivuji a Karla Maye člověka, mám rád.

S Karlem Mayem, jeho životními osudy a světem, který vytvořil svým rozsáhlým dílem, jsem se seznámil vlastně natřikrát. Asi v deseti letech jsem objevil Kara ben Nemsiho, Old Shatterhanda i Vinnetoua. Po několik let mi byli skutečnými průvodci prériemi severní Ameriky i africkými pouštěmi. Příběhy Mayových dobrodružství z nakladatelství Olympia s ilustracemi mistra Gustava Kruma se mi staly zdrojem nejen zábavy, ale rozšiřovaly mé školní znalosti zeměpisné. Sahara, Káhira, Rio Pecos, Andy, Balkán, Mexiko, Tichý oceán, Čína a mnohá další místa tak získávala ve školním atlase úplně nový úhel pohledu. S Mayem jsem procestoval skutečně celý svět. Byl jsem například jediný ve třídě, kdo trval na tom, že indiáni používali revolvery, jak jsem to četl u Maye.

Obdivoval jsem nejen statečnost, odvalu a odhodlanost, ale i smysl pro čest, právo a spravedlnost Mayových hrdinů. Vždyť být alespoň trochu jako oni, bylo a stále je mým přáním. Kdo by nechtěl mít drtící ruku, sílu grizzlyho a inteligenci, která pronikne každý úskok, se vším si poradí a vždy najde řešení. A při tom všem být odvážný, statečný, chránit za každých okolností slabé, vždy stát na straně pravdy a přitom věřit, že ten druhý se může polepšit. Karel May vyjádřil svou touhu po opravdovém přátelství v úžasném, jedinečném a krásném pokrevním bratrství Vinnetoua a Old Shatterhanda. A to je i pro mne jeden z nejsilnějších motivů v Mayově díle. Mít tak v životě vedle sebe přítele vždy odhodlaného pomoci, který druhého přijímá takového, jakým je, a dokonce dokáže předvídat myšlenky a skutky přítele, je jistě přáním nejenom mým.

A ještě jednu věc u Maye jsem vždy miloval a s nadšením přijímal. Pokaždé když jsem poprvé četl nějaký jeho příběh, v němž May propojil svět knižní a reálný. Rozhovor Kary a Halefa o manželství a ženě Kláře, dopisy pro Old Shatterhanda domů do vily, mládí ve vánočním Krušnohoří a především návštěva samotného Vinnetoua v Drážďanech. Co na tom, že toto Mayovo úsilí o propojení díla a života, podpořené i sérií fotografií autora v kostýmech zálesáka a cestovatele po Arábii či výroba slavného tria pušek, bylo zčásti snahou o přenesení milovaného světa knih do reálného života a zčásti dokonalým reklamním tahem. Ale nakonec May sám vše uvádí na pravou míru v knize *Ahriman Mirza*.

Byl jsem velmi osloven tímto doznáním starého muže, jenž své příběhy prožil ve své mysli, duši a srdci a který zde předkládá čtenáři vlastně návod, jak číst jeho příběhy. Myslel to tak opravdu od začátku svého psaní? Je to zřejmě nepravděpodobné, ale je možné, že tento cíl se v něm během let vyvíjel a právě pod tlakem posledních let jeho života se urychlil a dozrál. Důkaz mít nikdy nebudeme, záleží na tom, jestli chceme Mayovi věřit.

Jsem nesmírně rád za to, že jsem mohl prožít dětství a dobu dospívání společně s Mayovými knihami. Šíře Mayova spisovatelského záběru je obrovská. Nejen v množství románů, povídek, které napsal, ale také v tématech, kterým se věnoval. Samozřejmě nejbližší mi jsou příběhy Vinnetoua a Old Shatterhanda, Kara ben Nemsiho a Hadži Halefa, ale pobavil mne i humor jeho vesnických příběhů a humoresek. Rozsahem, množstvím děje a postav mne udivuje i v kolportážních románech. Fakt, že May vše napsal v klidu domova bez autentických zkušeností, jen za pomoci knih, atlasů, slovníků a knih o historii, je fantastický a hodný pozornosti.

Jeho styl vyprávění mne tehdy v dětství, ale i dnes stále baví a vtahuje do děje. Mayovo vypravěčství je pro mne tak jedinečné, že i přes to, že mám rád i filmové mayovky, když se začtu do knihy, vidím před očima svět knižního Vinnetoua podpořený ilustracemi Gustava Kruma, ne filmovou verzi. Vedle Maye mám rád knihy Julese Verna i Jaroslava Foglara a mnoha dalších, ale nejkrásnější chvíle ve světě fantazie jsem prožil při dobrodružstvích drážďanského vypravěče. Mám rád a obdivuji se šíři Mayova talentu, když poslouchám jeho hudební skladby. May jako učitel prošel v semináři hudební formací, hrou na nástroje a základy harmonie a skladby. Mám za sebou studium učitelství prvního stupně se zaměřením na hudební výchovu. Jsem schopen něco zahrát na čtyři hudební nástroje a mám i zkoušku z harmonie i sólového zpěvu. Nic z toho, co May v hudebním autorství napsal, bych ale nezvládl. Je mi blízká i vroucnost, kterou vložil například do své skladby *Ave Maria*.

V době dětského okouzlení a obdivu jsem o životě autora měl jen nepatrné poznatky. Informace o Mayovi podvodníkovi, lháři, zloději a trestanci, které občas utrousil někdo z dospělých v mém okolí, mne nechávaly chladným. Pomluvy, neznalost či závist jsou přeci v každé době. Nemohl jsem ale pochopit, že někdo Maye dokonce zakazoval číst a vyřazoval ho z knihoven. V následujících letech jsem se s životními peripetemi autora seznamoval stále podrobněji a poznal jsem, jak svou životní cestu vnímá sám autor. Zásadní v tomto poznání byla Mayova autobiografie. Mayovo mládí ani jeho přehnaný důraz na autentičnost díla skrze hrdinské „Já“ nemohlo u mne vést

k jeho odsouzení ani zavrnutí díla. Pro některé je May lhář, podvodník a zloděj s nějakou tou fantazií. Jejich verdikt je: „Kdo lže, je lhář, kdo krade, je zloděj a kdo podvádí, je podvodník.“ Tak jednoduché to není. Vrátím se zpět k Mayovi hudebníkovi a skladateli. Někdo může namítnout, že May není žádný hudební skladatel, že jeho skládání bylo jen technicky naučené. Asi opravdu nelze Maye nazývat hudebním skladatelem v celé šíři tohoto označení jenom proto, že složil několik skladeb a písní. Ale podobně jen proto, že v mládí něco málo ukradl a klamal veřejnost o své Old Shatterhandovské identitě, nepřijímám označení, že Karel May byl zloděj a lhář. A navíc byl za své prohřešky velice tvrdě potrestán.

Zvlášť dnešní společnost, která lež, podvod a krádeže všeho druhu a velikosti přijala jako součást zábavy, ale i získávání vlivu a moci, by k Mayovým pokleskům měla být zcela tolerantní. Vždyť už biblické „Kdo je bez viny, hod’ první kamenem“ napovídá, že se s rychlými soudy musí opatrně. May se dopustil mnoha chyb a byl za ně velice tvrdě potrestán. Za krádeže a podvody byla výše trestu i v jeho době tvrdá, ale z dnešního pohledu skutečně nepochopitelná a likvidační. Za plnění snu o chudém, neduživém chlapci, který se stane nejen bohatým spisovatelem, ale i hrdinou dalekých krajů hodným obdivu, zaplatil léty soudních sporů, štvanicí proti své osobě i proti svým knihám. O zdraví a možném zkrácení života ani nemluvě. Mayova prohlášení o tom, jak hovoří desítkami jazyků, velí tisícům Apačů i ukazování slavné jizvy na krku, mu mělo přinést další obdivovatele, utvrdit fanoušky i přesvědčit pochybující. A kdo chtěl věřit, že ten střízlík s puškou, kterou sotva unese, je slavný hrdina, věřil. Mnozí už v době reklamních fotek a přednáškových turné nevěřili, ale obdivovali Mayovy příběhy a hráli s ním tuto hru. Pro nás v době Photoshopů, kdy skutečná podoba modelek i celebrit všeho druhu je skryta za umem někoho u klávesnice a myši, je tento Mayův reklamní tah ve své době jedinečný. A to nemluvím o tom, jakou cenu má dnes Mayova fotka i s vlastnoručním podpisem. Karel May chyboval, chyby opakoval, a když se poučil, udělal nové. V tom byl stejný jako každý z nás, jen talentu, píce, pracovitosti a fantazie měl trochu víc než většina z nás. Rozdíl je snad i ve viditelnosti a následcích prohřešků, především pro osobu chybujeícího. Ale to nejdůležitější je, že Mayovy chyby nemají žádný negativní vliv na kvalitu jeho knih. Na všechny Mayovy poklesky je možno hledět optikou soudce přes výčet položek krádeží, polopravd a lží, kterých se dopustil a následných trestů, nebo pohledem skrze jeho autobiografii, dílo a vše dobré, co během života vykonal. Záleží na tom, kterému z těchto pohledů chceme dát přednost.

Po roce 1989 jsem, ať už z prvorepublikových či nově vydaných Mayovek, objevil Karla Maye křesťana. Zjistil jsem, že krom jazykové úpravy se v „socialistických vydáních“ odehrála i škrtání celých kapitol, částí knih, ale především, že téměř vše, co souviselo s vírou a náboženstvím, bylo odstraněno. Tento objev byl pro mne poměrně zásadní. Mayovi hrdinové se nemstí, ale odpouštějí, nevěří v náhodu, ale v Boží plány, nezabíjejí své nepřátele, když nemusí, vždy se snaží o mírové řešení a věří v bratrství mezi lidmi všech ras. A co je pro mne u Maye velmi důležité: Old Shatterhand neodpouští svým nepřítelům ve jménu nějaké obecné humanity, ale proto, že je křesťan. Tento, pro mne tehdy nový rozměr mayovek, mne nesmírně zaujal. Musel jsem tedy vše přečíst znovu a začalo mi to dávat smysl. Ve zkrácených vydáních tušené a skryté bylo nyní jasné a zcela přirozené. Mayova rozdílnost v psaní „indiánek“, kde netekly potoky krve, jeho lítost a smutek nad tragickým osudem indiánského národa byla vedena právě jeho celoživotním přesvědčením.

Během života Maye mnozí katoličtí kněží označovali za laického misionáře. Skutečně nenajdeme mnoho příběhů ve stěžejním Mayově díle, kde by nebyla zmínka o víře, Bohu a náboženství. Dokonce některé povídky, romány nebo jen kapitoly předurčují, o čem budou (Vánoce, Vzkříšení, Maria nebo Fatima, Kristus nebo Mohamed...). Své první informace o Koránu, jeho súrách, rozdělení muslimů na sunnity a šíity i podrobnosti o krevní mstě, postavení žen i pouti do Mekky jsem získal právě od Maye. A nebýt islámského terorismu, bylo by mi to pro život úplně stačilo. Snad nejdojemnějším místem Mayova křesťanského vidění světa je umírání Vinnetoua s vyznáním křesťanství na rtech.

Zcela mimořádné pak bylo mé setkání s Mayem v knihách *Zeměpisná kázání*, „*A mír na Zemi*“ a v cyklu *V říši Stříbrného lva*. Byl to zase jiný May. Obdivuji tyto jeho knihy. Jsou pro mne dokladem šíře jeho duše a mysli. Ukazují, na co myslel a čím se toužil zabývat na začátku své autorské cesty (*Zeměpisná kázání*) i téměř na jejím konci. Přestože v těchto knihách je méně dobrodružství a více filosofování, metafor a podobenství, je to stále Karel May.

Jak odpovědět na rozpor mezi Mayovým křesťanstvím a životními osudy? Křesťanství, víra v Boha nezbavuje člověka chyb. Člověk věřící neznamena bez chyb, omylů a prohřešků. Věřící není imunní před pokušeními, která mají ostatní lidé. Naopak, trápí ho a pokouší stejné věci. Tím jsou mnozí ateisté zaskočeni. V čem je pak rozdíl? Rozdíl je v tom, že křesťanovi to nesmí být jedno, neměl by rezignovat, ale

poznáním svých chyb a skrze křesťanský systém hodnot se celý život musí snažit o nápravu. Ze všeho, co o Mayovi vím, jsem přesvědčen, že May se právě o to snažil.

Vinnetoua, Old Shatterhanda a celé dílo Mayovo prověřuje nejprísnejší soudce – čas. Více než sto let prokazují další a další vydání Mayových knih svou životnost. May stvořil jedinečný svět, který přináší jednoznačnost, zlo versus dobro. Jeho hrdinové jsou snad černobílí, ale minimálně v dětském světě to tak má být. Vzory musí být jednoznačné a hodné obdivu a následování. Příběhy z Mayovy představivosti obohatily moje dětství i celý další život. Bylo asi štěstím, že jsem se k nim dostal ve správném věku a mohly se tak stát součástí mého života a já mohl i díky nim zůstat mladý duchem dodnes. Obdivuji, jak se Karel May vlastní pílí, snahou, fantazií a pracovitostí opakovaně dostal z okraje společnosti až na vrchol. Dokázal znovu a znovu odolávat nepřízni osudu. Vždy šel dál, bojoval a šel za svým cílem. A především se snažil o dobré dílo. To se mu skutečně podařilo. Ve světle toho, jaké hodnoty a celebrity uctívá dnešní svět a čím se mnohé z nich staly populárními, jsou Mayovy životní omyly nezajímavé, ale výchovná hodnota díla jedinečná. Navíc světem dobrodružství, dobra a odpuštění, který vytvořil, všechny přešlapy bohatě odčinil.

Mayovo jméno nenajdeme v katalozích „opravdových“ spisovatelů. Jeho dílu je odmítáno přízvisko uměleckosti. To ale není pro mne důležité. Co je například dnes zváno uměním, bylo by uměním třeba před sto lety a bude po dalších letech? Pro mne je rozhodující duch jeho knih, místa, kam mne jeho hrdinové zavedou, a dobrodružství, která s nimi prožiji.

Ing. Ondřej Majerčík, 32 let

Moji cestu ke Karlu Mayovi mi začala maminka rýsovat už v době, kdy jsem ještě ani neuměl pořádně lézt. Za vlády komunistů totiž koupila každou mayovku, ke které se jí podařilo dostat, i když to často znamenalo vystát fronty v takzvané knižní čtvrtky, kdy vycházely nové knihy, pokud se nepletu. To vždy vyběhla z práce do knihkupectví, které bylo přes ulici, a stoupla si do dlouhé fronty koupěchtivých, a když měla štěstí, zbylo i něco pro ni.

První takto koupenou knihou byl svazek *Kapitán Kajman* od nakladatelství Olympia, pak následovaly dva díly románu *Old Surehand*, pak též sice notně zkrácený, ale přesto dobrý *Vinnetou* se žlutými deskami od Albatrosu a též sbírka *Pouští a prérií*,

kterou mám dodnes rád, asi hlavně kvůli kresbám Zdeňka Buriana. A pak další a další mayovky, se kterými se po revoluci roztrhl pytel. Některé jsem měl půjčené i z knihovny, protože vyšly naposledy před mým narozením a maminka je tedy neměla, ale v současnosti už mám knihovnu přecpanou i těmi původně zapůjčenými.

Na žlutého *Vinnetou* od Albatrosu mám asi nejstarší vzpomínku, co se knižních mayovek týče. Pokud mě paměť neklame, tak to byla první kniha Karla Maye, kterou jsem jako malý četl. Tehdy jsem byl na nějakém zimním dětském táboře v Krkonoších a kolega na pokoji si ode mne *Vinnetou* půjčil, že si ho přečte. Dodnes si pamatuji, jak se rozplakal, když *Vinnetou* ve druhém dílu zemřel. A i přes to, že jde o zkrácenou verzi, mám asi toto vydání *Vinnetou* nejradši.

Skoro bych si troufal tvrdit, že ještě před čtením knih jsem vlastně byl v kině, mám takový pocit, že to bylo v Dejvicích, na prvním díle *Vinnetou* - nebo to snad byl *Poklad na Stříbrném jezeře*? Dnes už nevím, ale každopádně musím přiznat, že jsem dosud ještě všechny filmy neviděl. Když jsem byl menší, nebyly všechny dostupné. Po revoluci se nakonec v televizi objevily všechny, ale to už jsem věděl, že nejsou tak úplně podle knih, a začal jsem se jich bát, že by mi zkazily dobrý dojem z těch, co jsem viděl. Možná se jednou odváším, zatím jsem zvládl jen *Poklad na Stříbrném jezeře*, tři díly *Vinnetou* a film *Old Shatterhand*, který mě vlastně docela překvapil a docela se mi líbil. Asi nepatřím mezi typické fandy, neboť jsem toho názoru, že většina se orientuje spíš na filmy než na knihy.

Následovalo období čtení příběhů Kary ben Nemsího a *Old Shatterhanda* ve dne v noci. Mám i docela důvodné podezření, že jsem si čtením při baterce pod peřinou zkazil oči. Četl jsem doma, na cestách, ve škole, a to jak o přestávkách, tak i o hodinách. Na školní čtení mám i takovou trochu krvavou vzpomínku - jednou, nevím, jestli to byl opět *Vinnetou*, co jsem zrovna četl, mi nad hlavou přeletěla mokrá houba na tabuli, se kterou spolužáci o přestávce házeli, a pocákala mi rozevřenou knihu. Vyskočil jsem, chytil vrhače pod krkem a šup, dostal jsem pěstí mezi oči. Chlapec byl trénovaný v boji, takže jsem pak ještě o hodinu ucpával nos, ze kterého mi tekla krev. Asi jsem se moc jako *Shatterhand* nebránil, zdá se mi. Ale celkově si myslím, že *Shatterhandova* povaha mě inspirovala k podobnému klidnému chování a vlastně je toto asi jen jeden ze dvou nebo tří případů, kdy jsem se s někým popral.

Moje záliba v knižních mayovkách vedla k tomu, že jsem první výplatu komplet utratil za svazky od *Návratu*, které jsem ještě neměl, a také k tomu, že jsem se začal zajímat o to, jak by šly jednotlivé příběhy podle děje seřadit. Nejprve k záznamu sloužil

obyčejný textový dokument, ale jakožto programátor jsem si nakonec poznatky sepsal v podobě webových stránek, netuše, co bude následovat. Ani ve snu mě nenapadlo, co z toho vzejde za monstrum (v dobrém smyslu slova). Nejprve jsem od chronologie přicházel k dalším textům o knihách a filmech sám, ale pak se jednoho dne objevila Michaela Kroupová a počet stránek se rychle zvedl a web narostl do současného poměrně bohatého informačního zdroje. A myslím, že jako vedlejší efekt se začaly konat srazy fanoušků. Nevím, jestli to není neskromné, ale můj pokus o stránky s mayovskou tematikou fanouškovskou komunitu vlastně v Česku propojil, a to nakonec i se slovenskými kolegy, kteří na stránky a srazy přicházejí také.

Vytvoření webu má ovšem i takový mírně negativní dopad, tedy alespoň z mého pohledu. Občas se ozývají novináři z televize, rádia i časopisů a novin a chtějí informace o Mayovi nebo rozhovory na toto téma. Na jednu stranu mě to velice těší, tento zájem o Karla Maye, ke kterému napomáháme stránkami, ale na druhou stranu nejsem zrovna nakloněn myšlence, že bych měl někde o Mayovi hovořit.

V současnosti ovšem práci na stránkách zanedbávám. I pokusy o překlady Maye, se kterými jsem nedávno začal, jsem vlastně opustil. Ale to nijak neznamená, že by mě May přestal bavit. Myslím, že u mě dochází k jakémusi názorovému souznění s Mayem. On totiž May sice spadá do škatulky dobrodružné literatury pro děti, ale jeho pozdější romány už tak dobrodružné nejsou a zabývají se více společenskými a náboženskými tématy. Tady začíná být May velice aktuální i přes kulisy 19. století, když kritizuje upadající společnost. A to se mi na něm líbí, tato nadčasovost. Ze začátku na člověka nebo mladého čtenáře ve věku snadné tvárnosti zapůsobí Old Shatterhandův postoj k ostatním lidem, neodsuzování, odpouštění. Tím jsem byl, podle mého názoru, poznamenán pozitivně v dětství, ale jak May sám tvrdil, jeho knihy rostou se čtenářem. Jak jsem teď starší, líbí se mi více právě pozdější Mayovo dílo, které působí o něco hlouběji než klasické příběhy pro mládež. Zejména pak podle mne vynikají orientální příběhy *Ardistan a Džinistan* a vlastně i zlomový román *V říši Stříbrného lva*.

Takovou nevýhodou Maye z mého úhlu pohledu je zřejmě fakt, že jsem se nikdy nenaučil číst takzvaně těžší literaturu, protože jsem hltal akorát mayovky, které jsem doplňoval mým dalším oblíbeným autorem Stephenem Kingem. Jak kniha nemá spád, tak se s ní trápím, což ani u Maye, ani u Kinga většinou neplatí. V tomto ohledu se asi nejvíce peru právě s románem *V říši stříbrného lva*, kde rychlá akce ve druhé půlce románu ustoupila do pozadí a prim hrají dlouhé pasáže, ve kterých May řeší svoje konflikty a potíže s lidskou společností.

Bez ohledu na nadčasovost to však bude mít May v budoucnosti těžké. Bojím se, že ho čte stále méně lidí. Po pádu komunismu se konkurence dle mého názoru silně zvětšila, a to nejen co se knih týče. V kategorii pro děti teď vede Harry Potter a jeho klony - a to nemyslím zle, samotnému se mi příběhy o Potterovi líbí a vlastně je dobře, že mládež vůbec čte. Indiáni momentálně moc neletí, v kurzu jsou romány z kategorie sci-fi a fantasy. A dospělí čtenáři vidí Maye jako dětského autora a taky jej nevezmou do ruky, považujíce jeho příběhy za příliš naivní a nereálné, ba až směšné. Samozřejmě určitá skupina lidí, co si Maye rádi přečtou, ještě nějakou dobu zůstane, a to asi hlavně v rodinách potomků jeho fanoušků. Taký už přemýšlím, kdy synkovi poprvé pustím *Poklad na Stříbrném jezeře*, a budu doufat, že si přečte i nějakou Mayovu knihu.

Situaci nepomáhají ani pokusy nakladatelství Návrát. Sice se tváří, jakou že luxusní ucelenou řadu vydávají, ale kvalita kolísá a romány jsou tříštěny do mnoha svazků, mnohdy se slabšími kresbami, a tyto svazky jsou pak oceněny kvůli malému nákladu tak vysoko, že si koupí spousta lidí rozmyslí. Pravda, Zdeňkovi Burianovi nebo Gustavu Krumovi se konkuruje těžko a knihy od Olympie nebo staré svazky od Toužimského a Moravce se těžko porážejí. Ani pokusy obnoveného nakladatelství Toužimský a Moravec nejsou nijak zvlášť úspěšné, zdá se mi, ačkoliv působí po technické stránce lépe než svazky Návrátu.

Bc. Michaela Kroupová, 25 let

Svět Karla Maye mě fascinuje již od pěti let. Můj tatínek měl rád zejména filmové mayovky, a tak jsme si je často pouštěli na videokazetách. Jako dítě mě samozřejmě nejvíce fascinovaly pestrobarevné kostýmy, krásná hudba, jedinečné scenérie horských masivů či azurově modrých jezer a jednoduchá dějová zápletka, srozumitelná i dětem. Když mi bylo patnáct let, požádala jsem rodiče, aby mi k Vánocům pořídili nové videokazety a spolu s nimi i nějaké obrázky, pohlednice, plakáty a další reklamní materiály s tematikou filmových mayovek. Když jsem pod stromečkem namísto filmů rozbila knižní trilogii *Vinnetou*, byla jsem v hloubi duše zklamaná. Ačkoliv jsem byla vášnivou čtenářkou knih s nejrůznější tematikou, nedokázala jsem si představit, že bych mayovky mohla i číst. Byla jsem již natolik ovlivněna obrazem filmových hrdinů, že mi románový *Vinnetou* ležel dlouhé týdny netknutý na polici.

Dlouhá chvíle během nemoci mě přiměla otevřít první díl románu Vinnetou a přesvědčit se o tom, že knihy jistě nejsou tak dobré, jako filmy. Opak byl pravdou. Román mě zaujal natolik, že jsem první díl přečetla jedním dechem během dvou dnů a další díly hned následovaly. Když došel "materiál", navštívila jsem místní antikvariát a za pár korun nakoupila celou řadu nejlepších (a již notně zaprášených) Mayových románů - *Syna lovce medvědů*, *Ducha Llana Estacada*, *Petrolejového prince*, *Černého mustanga* a další. Po přečtení několika mayovek jsem považovala za nutné dozvědět se také něco o samotném spisovateli, saském fantastovi Karlu Mayovi. Internet v té době ještě nebyl pevnou součástí domácností, a tak jsem se vydala do knihovny, kde mi ochotné knihovnice vyhledaly celou řadu novinových článků a reportáží, jež se ale velmi podrobně a s bulvární chutí rozepisovaly jen o Mayových přestupcích, které mu vynesly osm let žaláře. S velkým vděkem jsem proto později otevřela knihu Karla Jordána *Muž zvaný Old Shatterhand*, která mi vlastně otevřela dveře do úžasné pestrého světa fantazie a dobrodružství - světa Karla Maye.

V roce 2005 jsem narazila na internetové stránky Ondřeje Majerčíka, zaměřené výhradně na knižní mayovky. Dohodli jsme se na spolupráci a začali publikovat také informace k jiným aspektům Mayova života a díla. Je vlastně s podivem, že tomuto tématu jsem se začala intenzivněji věnovat až ve dvaceti letech, tedy dávno poté, co mnozí vrstevníci odložili mayovky na dno šuplíku. Na druhou stranu nemohu o sobě říci, že jsem nekritická obdivovatelka Karla Maye a jeho románů, potažmo filmů. Zním jejich slabiny, uvědomuji si jejich naivitu, skoro až pohádkovost. A ptáte-li se mě, co mě tedy k mayovkám a ke Karlu Mayovi dodnes přitahuje, pak to nedokážu vyjádřit slovy. Je to jakési vnitřní pouto a jistě i únik ze světa každodenních starostí.

Karel May byl bezpochyby skvělým vypravěčem, který dokázal mistrně popisovat krajinu i zvyky národů, přestože se přitom dopouštěl malých nepřesností. Do svých dialogů obratně vkládal cizojazyčná slova, která ve mně vyvolávala pocit pravdivosti příběhů a dodávala jim nádech exotičnosti. Rozvíjel fantazii malých i velkých čtenářů, vyzýval k rasové snášenlivosti, mírovému řešení sporů a náboženské toleranci, nabádal k čestnému jednání, statečnosti, přátelství, obětavosti a odvaze, opakovaně se vyznával proti kolonialismu, otroctví a rasismu. Knihy Karla Maye, zpravidla považované za brakovou literaturu, učí jen tomu nejlepšímu: že čisté svědomí je nade všechno bohatství, že každý špatný čin bude po zásluze potrestán, že všichni lidé mají stejnou cenu, ať mají jakoukoli barvu pleti, a že namísto msty bychom měli druhým odpouštět a pomáhat jim v tom, aby se stali lepším člověkem.

O všech zmíněných tématech psal May s přirozenou lehkostí, zcela nenuceně a z vlastního přesvědčení. Navíc všechny tyto ušlechtilé myšlenky, které před více než 130 lety začal sepsávat na papír, jsou dnes aktuální více než kdy jindy. Vážím si Karla Maye také pro jeho osobní vlastnosti, které mu pomohly dostat se z absolutního dna společnosti, z postavení kriminálního a recidivisty, do postavení váženého člověka a bohatého spisovatele v době, kdy to nebylo tak snadnou a samozřejmou věcí.

V neposlední řadě vděčím Karlu Mayovi za to, že jsem prostřednictvím společné záliby našla několik opravdových přátel, s nimiž jsem sice v kontaktu zejména virtuálně, ale kteří toho pro mě vykonali mnohem více, než přátelé, s nimiž jsem se setkávala denně ve škole nebo v práci. Jejich pozitivní myšlení, bezelstné jednání, snaha kdykoliv a za jakékoliv situace pomoci druhému, mi pomáhají překonat různá těžká období mého života.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo přiblížit Karla Maye, německého spisovatele zejména dobrodružné literatury. Práci jsem psal s úmyslem pokusit se narovnat jaksi zkřivený český pohled na tohoto autora. Mayův životopis jsem zpracoval na podkladě německy psaných bibliografických prací, o jejichž vydávání se stará Karl-May-Verlag. Detailněji jsem se zaměřil na první polovinu jeho života, během níž se formovala spisovatelova osobnost.

Jeho dětství nebylo opravdu lehké. May se narodil do velmi nuzných sociálních podmínek, a k tomu ještě záhy oslepl. Je zajímavé, že v dětských letech, kdy se jedinec váže především na osobu matky, se u Maye tato vazba příliš neprojevuje, a to jak ze strany malého Maye, tak ze strany samotné matky. Tu mu ve velké míře nahrazovala babička, jež svými vyprávěními působila jako tvořivá síla na Mayovu fantazii. Školní léta byla pro budoucího spisovatele traumatizující. Jeho despotický otec si přál mít ze svého syna vzdělaného člověka, který na sociálním žebříčku vystoupá výše než kdokoliv z rodiny před ním. Otcovým počínáním se u Maye vyvinula celoživotní duševní porucha.

To, co ovlivnilo celý následující život Karla Maye, bylo necelých osm let, rozložených do dvou trestů, které mladý May strávil ve věznicích ve Zwickau a ve Waldheimu. Jejich následkem se May stal zcela uzavřeným člověkem.

Autorovy literární začátky jsou spojeny s kolportážními romány pro nakladatele Münchmeyera, které se v posledních letech Mayova života staly předmětem několika soudních sporů. Skutečně známým spisovatelem se stává koncem 80. let 19. století, kdy v časopise *Der Gute Kamerad* uveřejňuje své romány s indiánskou tematikou. Na počátku 90. let se seznámil s Friedrichem Ernstem Fehsenfeldem, který se stal Mayovým dvorním nakladatelem.

Zajímavou stránkou Mayova života bylo stylizování se do svých románových hrdinů. Začal se vydávat za skutečného Old Shatterhanda, po celém Německu a Rakousku-Uhersku pořádal přednášky, při kterých čtenáře ujišťoval, že všechna dobrodružství sám prožil. Nechal se fotografovat v kožených kostýmech a dal si vyrobit slavné zbraně svých postav. Užíval si popularitu plnými doušky. Avšak jen do chvíle, než na začátku 20. století vyšlo najevo, že Orient navštívil až nedávno a v Americe ani nikdy nebyl – tu navštívil až v roce 1908. Posledních deset let spisovatelova života se neslo ve znamení soudních sporů, které téměř všechny nakonec vyhrál. Zemřel roku

1912 krátce po návratu z Vídně, kde měl úspěšnou přednášku, na níž prezentoval svůj pohled na otázku celosvětového míru.

Vztah Karla Maye k českému prostoru jsem demonstroval na několika spisovatelových návštěvách. Ta první, z části nedobrovolná (musel se skrývat), proběhla v době, kdy se May pohyboval na druhé straně zákona. Poslední pak necelý rok před smrtí. Spolu s manželkou a služebnou strávil několik týdnů v nově otevřených lázních v Jáchymově.

A to, jaký měl vztah k Čechům, jsem ukázal na jeho vztahu k českému nakladateli J. R. Vilímkovi mladšímu. Byl to, myslím si, typický vztah nakladatele a hvězdného spisovatele. Vilímek, přestože věděl, že nemusí, nabídl Mayovi honorář za autorizaci svých vydání Mayových románů. Spisovatel se zdráhal, jelikož mu výše honoráře přišla příliš nízká. Poté, co Vilímek začal s vydáváním Mayových románů v pozmeněné podobě, zaútočil naň May článkem v jednom pražském deníku. Nakladatel, obávající se skandálu, narychlo věc urovnal a podepsal s Mayem smlouvu, ve které ustoupil spisovatelovým požadavkům.

V kapitole zabývající se vztahem Čechů ke Karlu Mayovi jsem pomocí orální historie vyzpovídal pět obdivovatelů Mayova díla a snažil jsem se odpovědět na otázku, zdali je May jen dětským autorem a jestli jeho dílo obsahuje styčné body, pro které jej dotázaní čtou.

Odpověď na první otázku jest, že May sice není jen dětským spisovatelem, jehož už by v dospělosti lidé nečetli, avšak začít s četbou jeho knih je nutné právě již v dětském věku, tedy v období, kdy se začíná formovat osobnost člověka a jeho charakter. Odtud pak může vzniknout hlubší vztah k tomuto autorovi, který většina dotázaných označila za nevysvětlitelné a neviditelné pouto.

Ptal-li jsem se po styčných bodech v Mayově díle, pak samozřejmě existují a je jich několik: živý dialog postav, popis orientálních krajin, smysl pro čest a spravedlnost, vštěpování mravního kodexu a v neposlední řadě možnost úniku z reality všedního světa.

Seznam literatury

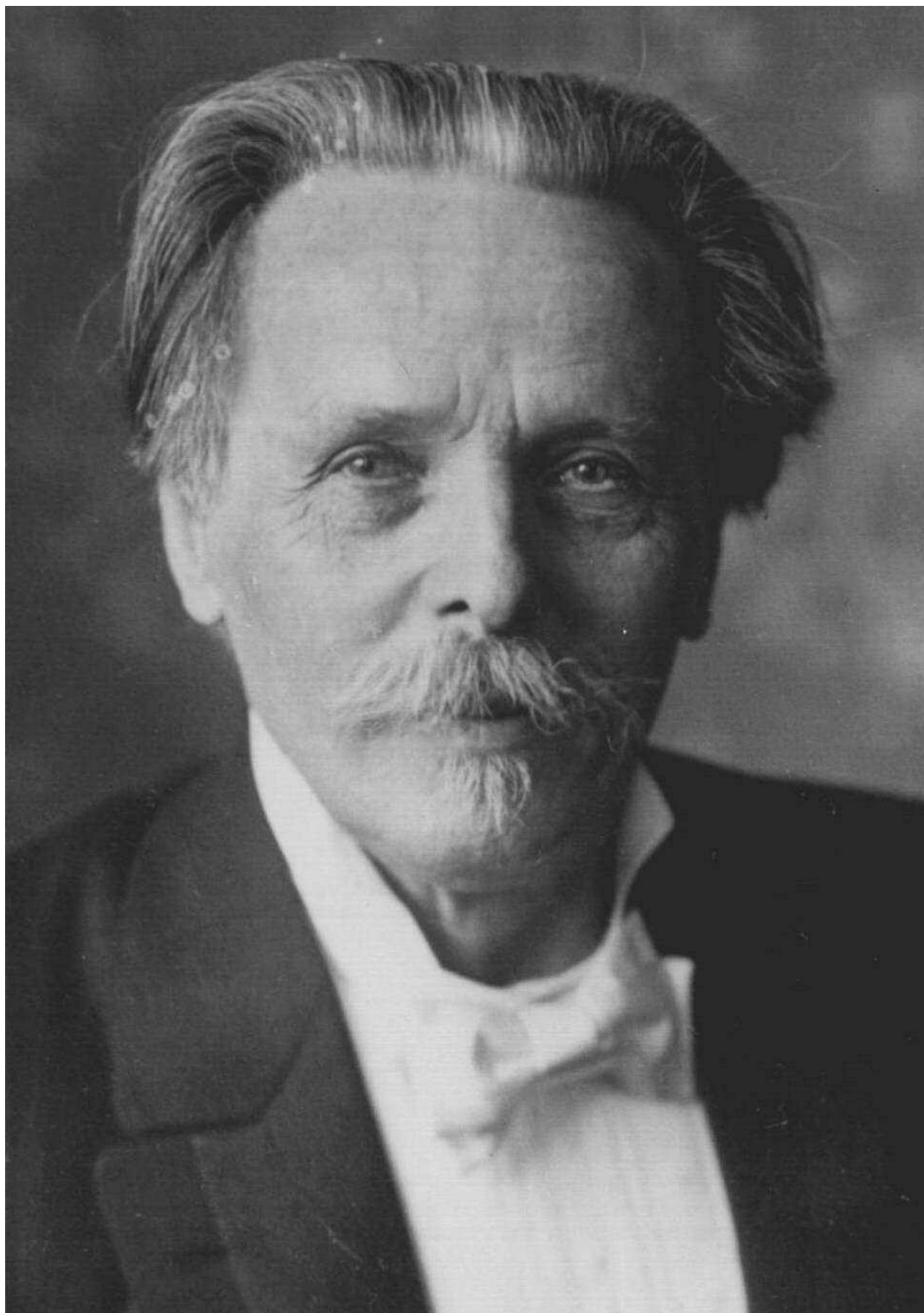
- BÖHM, V. (1979): *Karl May und das Geheimnis seines Erfolges*. Gütersloh: Prisma Verlag.
- GUSKY, R. (1999): *Karl Mays Weltreisen*. Bamberg: Karl-May-Verlag.
- HEERMANN, CH. (1988): *Der Mann, der Old Shatterhand war*. Berlin: Verlag der Nation.
- HEERMANN, CH. (1999): *Karl May auf sächsischen Pfaden*. Bamberg: Karl-May-Verlag.
- HEERMANN, CH. (2002): *Winnetous Blutsbruder. Karl-May-Biografie*. Bamberg: Karl-May-Verlag.
- HOFFMANN, K. (1988): *Karl May, Leben und Werk*. Radebeul: Karl-May-Stiftung.
- KASTNER, J. (1992): *Das grosse Karl May Buch. Sein Leben. Sein Bücher*. Gladbach: Bastei-Verlag.
- LOWSKY, M. (1987): *Karl May*. Stuttgart: J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung
- MASCHKE, F. (1973): *Karl May und Emma Pollmer. Die Geschichte einer Ehe*. Bamberg: Karl-May-Verlag.
- MAY, K.: *Dobrodružné cesty*. Bohemia. 1898, č. 283, s.16
- MAY, K. (1923): *Zpověď – Můj život a mé snahy*. Praha: nakladatelství Šeba.
- MAY, K. (1934): *Vánoce*. Praha: Toužimský&Moravec
- MORAVEC, J. (2006): *Pražský případ doktora Maye*. Praha: Toužimský&Moravec.
- OSTWALD, T. (1974): *Karl May. Leben und Werk*. Braunschweig: Graff-Verlag
- PETZEL, M. (2002): *Das Neue Karl-May-Lexikon*. Berlin: Lexikon Imprint Verlag.
- PETZEL, M. (2008): *Karl-May-Welten*. Bamberg: Karl-May-Verlag
- SUDHOFF, D. (2005): *Karl-May-Chronik I.-V*. Bamberg: Karl-May-Verlag.
- WOLLSCHLÄGER, H. (1989): *Karl May*. Dresden: Verlag der Kunst.

Seznam příloh

- I. Rodný dům Karla Maye v Hohenstein-Ernstthalu
- II. Karel May na přelomu století
- III. Karel May v kostýmu Old Shatterhanda
- IV. Karel May ve své pracovně v Radebeulu
- V. Pohlednice zaslaná Karlem Mayem
- VI. Česká vydání Mayových knih u nakladatelství Jos. R. Vilímek
- VII. Karel May roku 1912

I. Rodný dům Karla Maye v Hohenstein-Ernstthalu

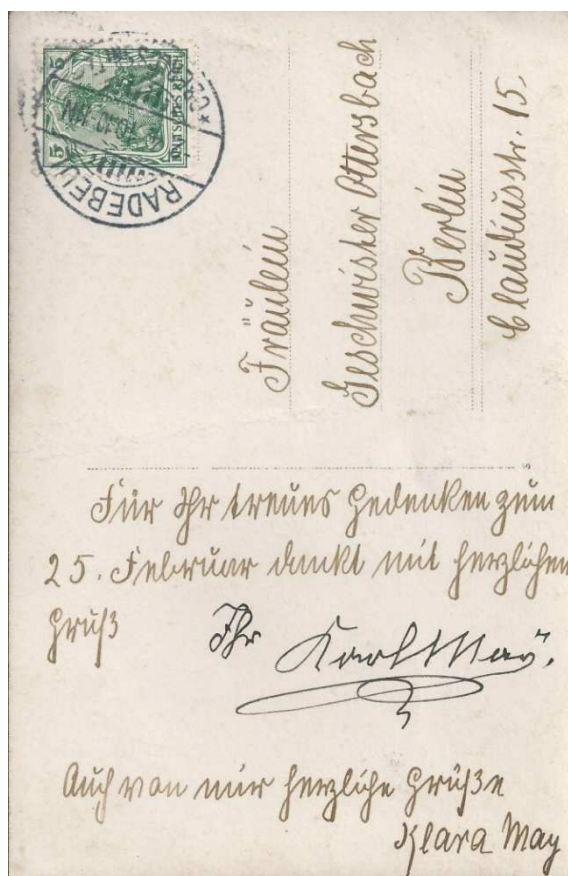
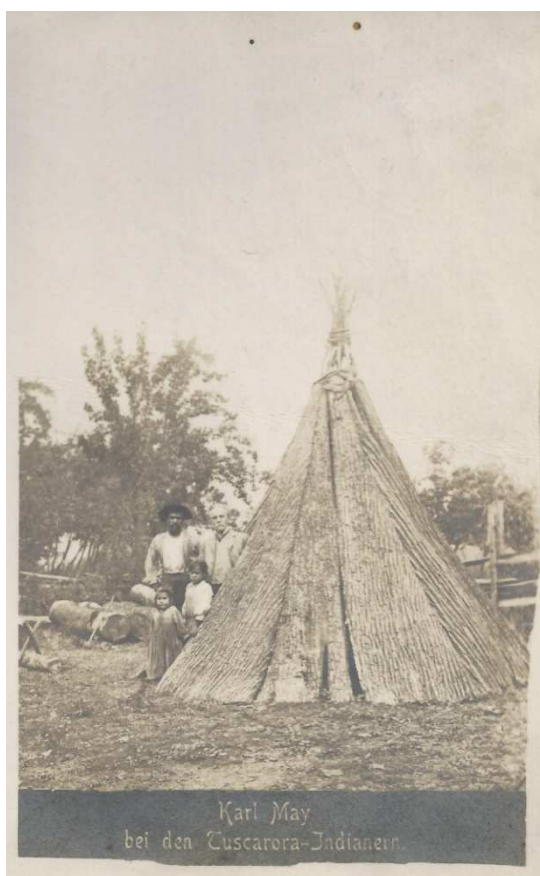
II. Karel May na přelomu století

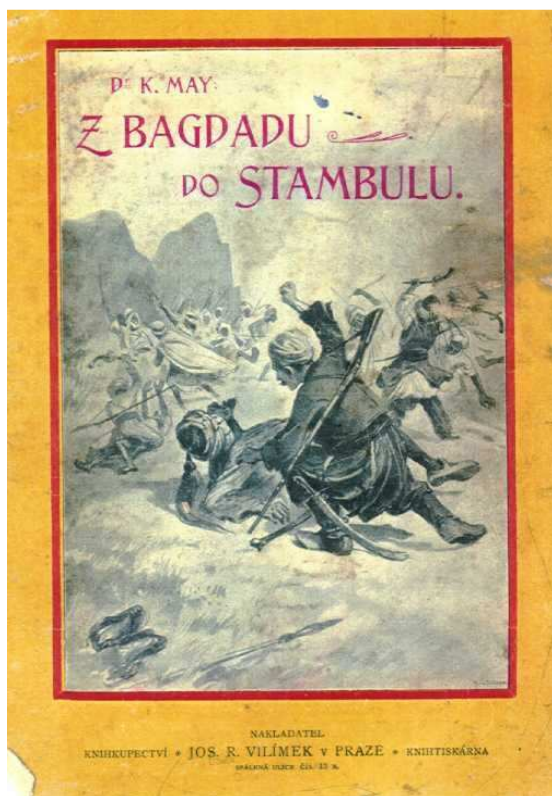
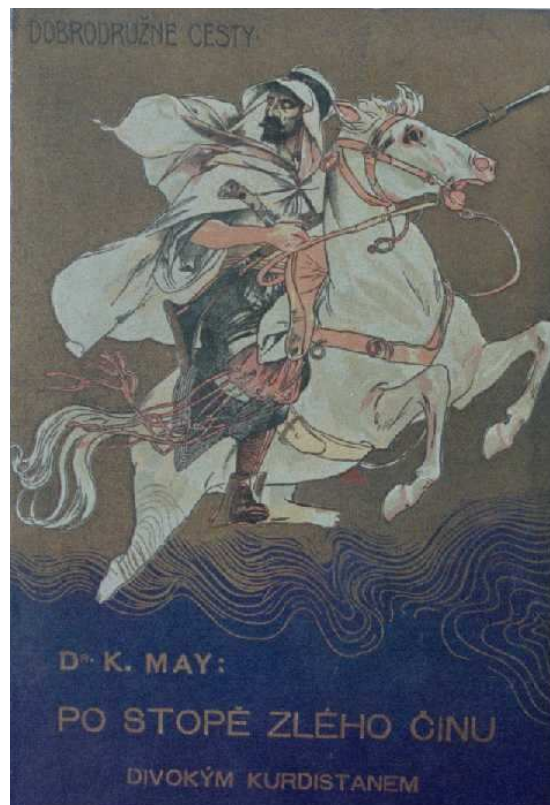
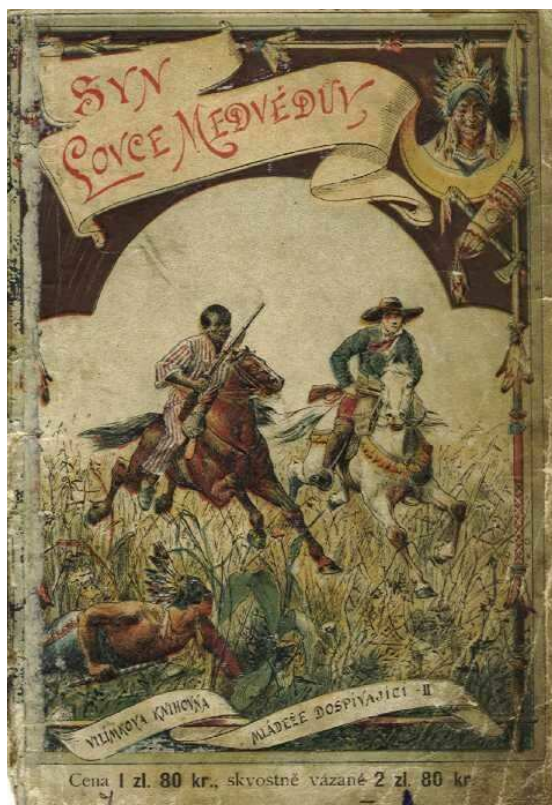
III. Karel May v kostýmu Old Shatterhanda

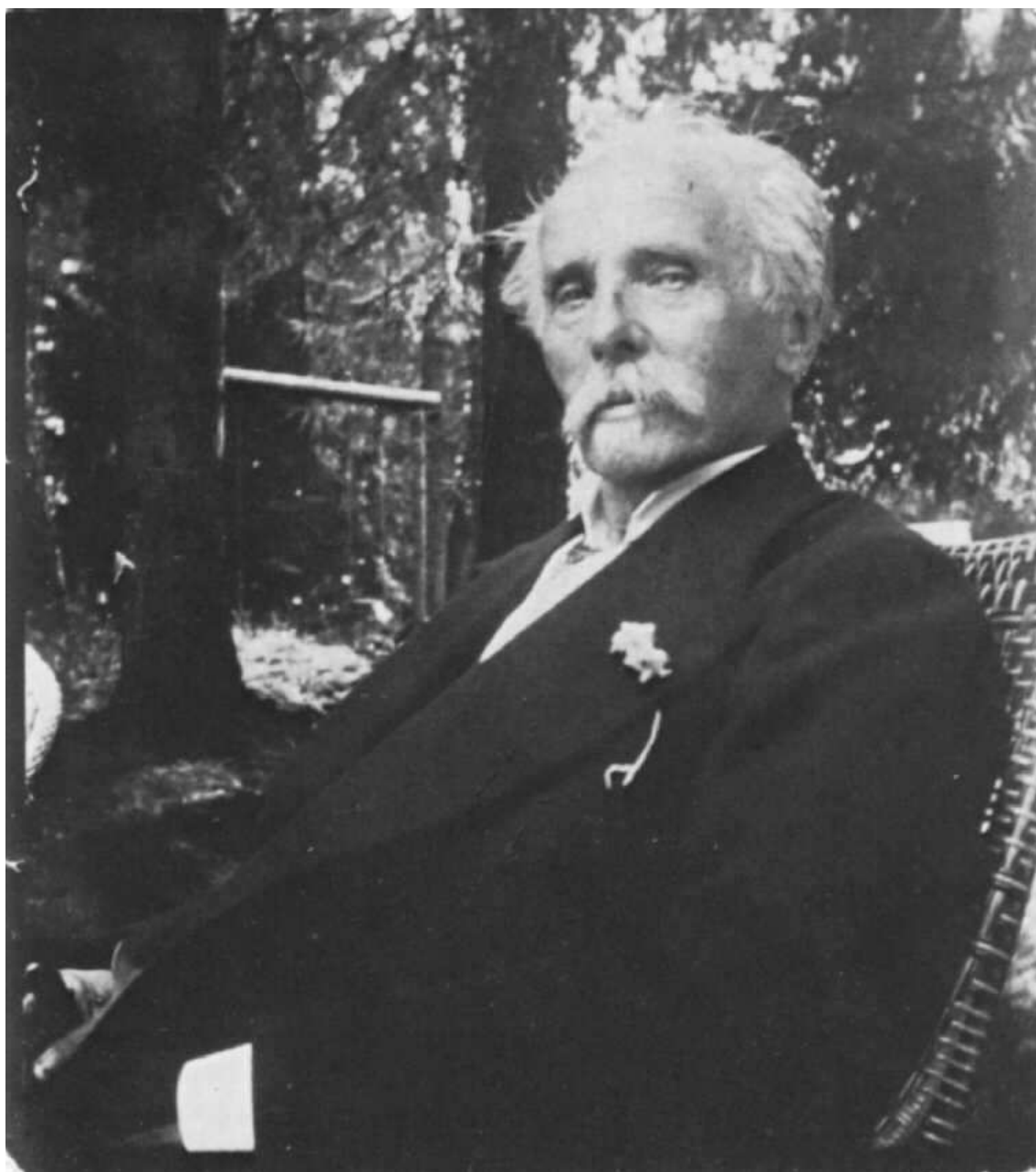
IV. Karel May ve své pracovně v Radebeulu

V. Pohlednice zaslaná Karlem Mayem

VI. Česká vydání Mayových knih u nakladatelství Jos. R. Vilímek

VII. Karel May roku 1912